Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./ŠTEVILKA 38 | CELOVEC, DNE 24. SEPTEMBRA 1959 | CENA 1.50 ŠILINGA

Dvojna mera

Krški škofijski ordinariat je dne 17. septembra 1959 izdal navodila glede učnega jezika pri pouku veronauka v zvezi z novim šolskim zakonom za južno Koroško, v katerem pravi:

»1. Na šolah s slovenskim učnim jezikom se mora veronauk poučevati v slovenskem jeziku, vendar morajo učenci najvažnejše verske pojme znati tudi v nemškem jeziku, isto velja za najvažnejše molitve in verske vaje kakor spoved in mašne obrede. To navodilo je utemljeno s tem, da bi v nasprotnem slučaju verniki, ki pridejo v »drugojezične« kraje, zapadli nevarnosti, da bi se versko ne udejstvovali več.

2. Na dvojezičnih šolah (razredih in oddelkih) je veronauk za učence, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku, v nemškem in slovenskem jeziku (zvezni zakon z dne 19. marca 1959, § 16, 2).

3. Za otroke, katere so za vzgojo upravičeni prijavili izključno k nemškemu pouku, je veronauk v nemškem jeziku. Za slučaj pa, da ti učenci le slabo obvladajo nemški jezik, je potrebno v smislu odredbe koroškega šolskega sveta z dne 27. oktobra 1958 kot pomožno sredstvo uporabiti otroku lastno narečje.«

Osnovni nauk katoliške Cerkve vsekakor v četrti božji zapovedi govori zelo jasno: »Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji.«

To spoštovanje obsega tudi jezik, katerega govorijo starši. Če otroci niti tega bisera ne bodo spoštovali in čuvali, kaj šele druge nauke, katere jim dajejo starši! To osnovno načelo je bilo tudi jasno izpovedano v šolski uredbi leta 1945, kjer je povedano, da se veronauk poučuje v materinskem jeziku otroka. Sicer so bili s strani ordinariata tudi že l. 1945 storjeni koraki, da bi se veronauk poučeval dvojezično.

Ko je dal prosvetni minister dr. Drimmel leta 1957 izdelati osnutek za nov državni zakon glede šolstva na južnem Koroškem, je bilo tudi še v tem osnutku točno izpovedano to, kar predpisuje šolska odredba iz leta 1945. Šele v spremenjeni zakonski predlog leta 1959 je prišla na zahtevo krškega ordinariata nova formulacija glede veronauka, ki v svojem bistvu nasprotuje četrti božji zapovedi.

Medtem ko se ordinariat v svojem prvem delu navodila sklicuje na verske potrebe za vernike, ki pridejo v »drugojezične« kraje, se v drugem delu navodila sklicuje na državno postavo z dne 19. marca 1959. V zadnjem delu navodila pa — za vsakega vernika popolnoma nerazumljivo — predpisuje nemški veronauk v nemškem jeziku celo za otroke, ki nemškemu jeziku niso dorasli.

Mogoče ravno ta zadnji del navodila najbolj jasno kaže, da niso bili zgolj verski motivi, ki so to navodilo narekovali.

Če namreč primerjamo prvi del in zadnji del navodila, tedaj nam je tendenca povsem jasna. Navodilo dokumentira veliko zaskrbljenost ordinariata za slovenske otroke, ki bi prišli v »drugojezične kraje«. Iz navodila pa jasno sledi, da ni nikake skrbi za otroke, ki živijo v slovenskih krajih in so bili prijavljeni k izključno nemškemu pouku in imajo tudi veronauk izključno v nemškem jeziku. Kako bodo ti otroci sledili verskemu življenju v cerkvi in izven te na primer v Selah, na Obirskem, v Šmihelu, v Žvabeku itd.?!

Ali ne ruši to navodilo tudi molilno skupnost v družini? Ali ordinariat ne vidi velike nevarnosti, da se bo ta molilna skupnost morala razbiti? Otroci bodo znali iz šole le nemške molitve, katerih starši v nemškem jeziku ne znajo. Ali ne pomeni to konec družinske molitve? Kot vernim katolikom in zvesto predanim katoliški Cerkvi, se nam upira pri teh najnovejših navodilih krškega ordinariata. Nismo še napravili nikdar koraka v javnost, danes pa nas to navodilo s strani ordinariata sili k temu, ker nastaja velika nevarnost za versko življenje v družinah in farah, ker vidimo veliko nevarnost tudi v tem, da bodo ljudje istovetili navodilo ordinariata z naukom katoliške Cerkve. Za nas pa je četrta božja zapoved nad navodilom ordinariata, za katerim se skrivajo vse drugi nameni.

Brez dvoma leži velika odgovornost nad vodstvom krške škofije, ki oskrbuje vernike dveh različnih jezikovnih skupnosti! To vodstvo pa ne sme meriti z dvojno mero, če hoče ohraniti zaupanje prav gotovo ne najslabših vernikov v škofiji.

Ein erfahrener deutscher Priester schreibt

Recklinghausen, den 20. 9. 1959

Als Deutscher möchte ich ein gutes Wort einlegen für die slowenische Sprache. Ich habe sie vor etwa 50 Jahren erlernt und durch sie nicht nur ein notwendiges Hilfsmittel für die seelsorgliche Betreuung der Slowenen des Ruhrgebiets, sondern auch die Verbindung zu allen anderen slawischen Sprachen gefunden. Dankbar erkenne ich an, daß ich unter den Slowenen sehr viel Gutes und Schönes erlebt und zugleich viele gute Eigenschaften der Slowenen und der Slawen überhaupt kennen und schätzen gelernt habe. Darum möchte ich die betreffenden Eltern bitten, ihren Kindern dies große Gut nicht vorzuenthalten. Die Kenntnis der slowenischen Sprache dient der geistigen Bereicherung und zugleich der Völkerversöhnung.

Tensundern, e. h.
Pfarrer und Ehren-Konsistorialrat der Diözesen Lavant und Ljubljana.

Uredništvu časnika
„Naš tednik-Kronika"
v Celovcu.

Nobeden me ni prosil za to objavo. Upam, da morem malo pomagati koroškim Slovencem. Če bo Vam všeč, lahko objavite zgornje priporočilo.

Prisrčno pozdravljam Vas in vse drage znance in prijatelje na Koroškem.

Vdani Vam

Tensundern, župk., l. r.

Kot Nemec bi se rad zavzel za slovenski jezik. Pred nekako petdesetimi leti sem se ga naučil in si na tak način pridobil ne samo potreben pripomoček za dušnopastirsko oskrbo Slovencev v Porurju, ampak sem tudi našel stike z vsemi drugimi slovanskimi jeziki.

Hvaležno priznam, da sem med Slovenci doživel zelo veliko dobrega in lepega in istočasno sem spoznal mnoge dobre lastnosti Slovencev in Slovanov sploh in se jih naučil ceniti. Zato bi rad prosil prizadete starše, naj svojim otrokom ne jemljejo te velike dobrine. Znanje slovenskega jezika pripomore k duhovni obogatitvi in obenem k sporazumevanju med narodi.

Tensundern, l. r.
župnik in častni konzistorialni svetnik lavantinske in ljubljanske škofije.

Zborovanje Avstrijske strokovne zveze

»Gewerkshaftsbund« zboruje na Dunaju. V dunajski koncertni dvorani so svečano odprli četrti kongres, pri katerem so navzoči ne samo avstrijski zastopniki, temveč tudi delegati iz inozemstva.

Začetne svečanosti se je udeležil državni predsednik dr. Schärf, dunajski nadškof kardinal dr. König, zvezni kancler inž. Raab in podkancler dr. Pittermann, drugi člane vlade in osebnosti iz javnega življenja.

Številna udeležba vseh pomembnih osebnosti državnega vodstva kaže na važnost tega kongresa.

Govoril je državni predsednik, ki je posebno poudaril sodelovanje, ker to je pripeljalo do sedanjega blagostanja v Avstriji. Sodelovanje pomeni doseči pametno izenačenje naravnih nasprotstev in napetosti v sporazumu in razpravljanjih, ne pa izguba lastnih upravičenih interesov.

Kaj je »Gewerkschaftsbund«, je pojasnil sam zvezni kancler inž. Raab. To je zveza prostih delovnih ljudi, ki so si postavili za cilj, ohraniti svobodo delojemalca pred gospodarsko odvisnostjo ter zavarovati podvig in blagostanje delovnih ljudi. In »Gewerkschaftsbund« ni samo svobodna, temveč tudi nadstrankarska zveza delojemalcev. Zvezni kancler je podčrtal upanje, da bo v tej zvezi tudi naprej ostala zajamčena svoboda verskega priznanja in političnega prepričanja.

Nato je državni predsednik priredil za delegate kongresa poseben sprejem.

Alžir - vroče železo

Tudi generalu De Gaulleu se do zdaj ni posrečilo omejiti nasprotstva in končati krvoprelitje v Alžiru. Po svojem potovanju v Severno Afriko je naredil načrt, po katerem naj bi prišlo spet do tako težko pričakovanega miru v Alžiru.

Predlagal je naslednje:

Pogoj za pogajanja je mirno vzdušje. Zato je treba nadaljevati vojaške operacije proti upornikom tako dolgo, da bo v deželi zagotovljen vsaj v glavnem mir in red. Najkasneje štiri leta po dosegi tega uspeha pa naj Alžirci v svobodnih volitvah odločijo svojo bodočnost. Za to imajo tri možnosti:

1. popolno neodvisnost in ločitev od Francije, ali
2. popolno združitev s Francijo, ali
3. osnovanje samostojne vlade, ki sodeluje s Parizom.

Zelo različen je bil odmev, ki je sledil razglasitvi tega načrta. Zapadna Nemčija pripisuje temu precej važnosti, skeptični so pa Angleži in Švicarji.

Pri Francozih je nastal najprej vtis, da načrt odobravajo, toda vedno bolj se čujejo glasovi, ki zahtevajo, da ostane Alžir del Francije. In to največ v vrstah pristašev De Gaullea. Ti so se združili v »Uniji za novo republiko«. Eden voditeljev te grupe je bivši ministrski predsednik Bidault.

Še bolj ostro so pa reagirali Francozi, ki žive v Alžiru. Za sprejemljivo smatrajo samo drugo točko programa, ki ima pa najmanj možnosti, da pri volitvah prodre. Vrhovni poveljnik francoskih čet v Alžiru, general Challe, je že napovedal novo ofenzivo, ki jo pripravlja s svojimi 400.000 vojaki. Dejal je, da se ljudstvo v Alžiru zanaša na francosko pomoč. Vojake bo porazdelil po deželi s še prav posebno nalogo, da bodo organizirali krajevne obrambne edinice za razbremenitev armade. Poudaril je, da je treba voditi borbo do popolne osvoboditve.

– KRATKE VESTI –

Minister dr. Drimmel se bo podal v kratkem v Rim. V načrtu ima tudi obisk pri sv. očetu Janezu XXIII. Bo to prvi obisk člana avstrijske vlade pri sedanjem papežu.

Glasilo kubanskega predsednika Castra je obdolžilo med drugimi državami tudi Avstrijo, da noče pod vplivom Amerike Kubi dobavljati vojnega materiala.

V San Marinu, mali državici sredi Italije, so volili. Zmagali so krščanski demokrati, ki so se zvezali s socialdemokrati. Ker je velik del prebivalstva v tujini — to je v Italiji — so tokrat ti lahko volili pismeno po pošti.

Jugoslovanski upokojenci lahko dobivajo pokojnine tudi v tujini. Za dosego tega je treba vložiti posebno prošnjo. Odlok stopi v veljavo s 24. septembrom.

Za potovanje v Peru v Južni Ameriki ni treba nič vizuma. Meje se rahljajo ne samo med državami, temveč tudi med kontinenti.

Umrla je v Ameriki Vera Schuschnigg, druga soproga bivšega avstrijskega kanclerja, v starosti 55 let. Leta 1938 se je poročila s pomočjo namestnika, ko je bil Schuschnigg že v zaporu. Prva žena Schuschnigga je bila žrtev avtomobilske nesreče.

10.000 črnih našivov za rokave je razposlal **»odbor za svobodo vseh narodov«** po vseh predelih Združenih držav, kjer so pričakovali Hruščeva.

Kipu svobode, ki je simbol ameriške državne misli, je nekdo hotel zavezati oči ob priliki prihoda sovjetskega diktatorja Hruščeva v Ameriko.

Dva jugoslovanska begunca so odkrili v železniškem vagonu na avstrijsko-bavarski obmejni postaji Simbach. Osem dni sta bila na poti iz Jugoslavije. Bila sta že čisto onemogla.

Poštna uprava v Sovjetski zvezi je ob priliki uspeha z Lunikom izdala posebne znamke, na katerih je upodobljena raketa, ki je dosegla mesec.

Ekspres Simplon - Orient vozi spet do Beiruta v Libanonu. Na poti od Londona do cilja vozi zdaj skozi Francijo, Italijo, Jugoslavijo, Turčijo in Sirijo.

Brzi vlak za prevažanje sadja so vpeljali med Boznom in Münchnom. Vlak odpelje ob devetih zvečer iz Bozna in je že ob štirih zjutraj v Münchnu, tako da si Bavarci že navsezgodaj lahko privoščijo sadje, ki so ga šele en dan prej obrali v sadovnjakih Južne Tirolske.

Pri železniški nesreči v Južni Ameriki, pri kateri je zapeljal vlak s šolskimi izletniki v tovorni vlak, je izgubilo življenje šest učenk in dve učiteljici.

Starostno mejo so vpeljali v Franciji tudi za pariškega župana in njegovega namestnika. S posebnim zakonom so postavili to mejo pri 75 letih.

Zadnji teden je bilo v Avstriji 1884 prometnih nesreč s 57 mrtvimi in 1636 ranjenimi. V 80 primerih so ugotovili, da je bil krivec alkoholiziran. Pri 79 nesrečah je voznik pobegnil. Na Koroškem je bilo 175 nesreč s 7 mrtvimi in 170 ranjenimi.

Politični teden

Po svetu . . .

Svetovno časopisje je v zadnjem času največ pisalo o

obisku Hruščeva v Ameriki.

Njegov program je zelo izčrpen: najprej je imel razgovore s predsednikom Eisenhowerjem, ki jih bo nadaljeval po povratku s potovanja po Ameriki. Drugi važnejši momenti so: govor pred UNO, obisk vdove bivšega predsednika Združenih držav za časa zadnje vojne Roosevelta — ob tej priliki je položil Hruščev venec na grob umrlega predsednika — nato razgovor s predstavniki ameriškega gospodarstva, ki dejansko predstavljajo vodstvo kapitalističnega gospodarskega sistema, in z voditelji delavskega združenja.

Prosti tisk Zapada

je poročal vse, kako je bilo pri sprejemu in na raznih konferencah. Vsi so enotno pisali o hladnem sprejemu in o pasivni zadržanosti Amerikancev; o vtisu teh, ki so prišli s Hruščevom v ožji stik, da ni bil nič drugačen, kot so ga pričakovali po dosedanjih časopisnih poročilih; o Hruščevu, kako se zna pošaliti, pa tudi biti nestrpen, če mu radovedni novinarji stavijo kako za sovjetske pojme preveč kočljivo vprašanje.

Bolj naklonjena so bila pa poročila o spremstvu Hruščeva in zlasti nekateri fotografski posnetki so prikazali soprogo in hčerki Hruščeva kar simpatično.

Povsem drugačen vtis pa dobi bralec, ki so mu na razpolago samo

časopisi Sovjetske zveze.

Po teh vesteh so hiteli Amerikanci trumoma k sprejemu sovjetskega prvaka v Ameriki. Zbirali da so se na cestah, kjer so upali, da bo prišel mimo, da ne zamude te enkratne prilike. In celo, da so bili ameriški novinarji, ki so izvežbani v tem, da ohranijo mirne živce in hladno kri, čisto omamljeni ob osebnosti sovjetskega premierja in so prišli k sebi šele potem, ko je Hruščev nehal govoriti — ravno prav, da so z burnim odobravanjem mogli pokazati svoje navdušenje. Pač pa so v zadnjih dneh krajše opazke opozorile tudi na majhne grupe »fašistov«, ki pa da so se povsem izgubile v morju navdušenih Amerikancev. Pri poročilih o tiskovnih konferencah niso navedli sovjetski časopisi vprašanj, ki Hruščevu niso bila prijetna.

Previdne sredine se pa drži

tisk držav, ki zagovarjajo koeksistenco.

Da se ne zamerijo nobeni strani, prinašajo trenutno samo poročila o govorih in sporedih brez posebnih pripomb o zadržanju okolice,

V Zahodni Nemčiji

je pa prevzel prav na dan, ko je prispel Hruščev v Ameriko, novoizvoljeni predsednik Lübke posle državnega predstavnika. Bila je to prva menjava v državnem vodstvu in to prav na desetletnico obstoja zapadnonemške države. Dosedanji zvezni predsednik profesor Heuß pa je prevzel mesto častnega predsednika Kongresa za svobodo kulture. To je zveza pisateljev, umetnikov in znanstvenikov vsega sveta s sedežem v Parizu in z odbori v številnih drugih deželah.

Iz Laosa

poročajo, da je mednarodna komisija, ki naj ugotovi, v koliko so komunistični Vietnamci pomagali pri uporu proti vladi v Laosu, začela s svojim delom. Vladi se je posrečilo, da je mogla predstaviti pred komisijo nekaj ujetih vietnamskih vojakov. Začeli so se pa prerekati diplomati, zlasti zastopniki komunističnih sosedov, ki bi radi rešili položaj vsaj deloma sebi v prid, podobno kot pri delitvi Vietnama in Koreje.

Indijski min. predsednik Nehru

pa se je podal na obisk k zapadnim sosedom. Najprej se je mudil štiri dni v Afganistanu, nato pa je obiskal še Perzijo. Komentarji so mnenja, da je ta že dalj časa nameravani obisk izrabil tudi za to, da je pomiril svoje deželane, češ da spor z rdečo Kitajsko zaradi meje na severu le ni tako nevaren, kot je bil splošni vtis. Pa tudi notranji položaj je verjetno mirnejši in generali, ki so nastopili proti vojnemu ministru Krišna Menonu, so se pomirili.

. . . in pri nas v Avstriji

Z zasedanjem deželnih zborov ljudske in socialistične stranke v Salzburgu je postalo notranjepolitično udejstvovanje nekoliko živahnejše. Najprej je seveda koalicijski odbor začrtal delo za naslednjih štirinajst dni. Menda so bili socialisti z izidom le 50 minut trajajočega posvetovanja bolj zadovoljni kot zastopniki ljudske stranke. Zedinili so se, da bodo predložili v obravnavo

osnutek zakona za poplavni fond.

Ta predlog je sprožil v parlamentu precej živahno debato, katere so se udeležile vse tri stranke. In vse tri so si bile edine v mnenju, da so v zadnjih letih preveč zanemarili regulacijo hudournikov in rek. Prišli so do spoznanja, da je bilo za ta dela celo manj izdatkov kot v letih pred vojno. Po kritiki pa so osnutek sprejeli.

Težave so pa trenutno pri pogajanjih za

državni proračun.

Finančni minister Kamitz je predložil svoj predlog ministrskemu svetu. Sam se je pa odpeljal na zasedanje mednarodne banke, kjer upa, da bo dobil izdatno posojilo. Tako je zagovarjal proračunski osnutek zvezni kancler Raab. Največje razlike so še vedno med pripravljenostjo finančnega in željami prometnega ministra, pri čemer zahteva prometni minister za železnico eno milijardo in za pošto petstotisoč šilingov več, kot je pripravljen dati finančni minister. V splošnem gre za razliko treh milijard. Zvezni kancler je mnenja, da bi prekoračenje meje gradbenih izdatkov moglo biti nevarno za stabilnost šilinga.

Do težav pa je prišlo v vrstah

Avstrijske ljudske stranke.

Zveza hišnih in zemljiških posestnikov, ki je imela zborovanje v Linzu, je zagrozila, da se bo odcepila od Ljudske stranke, če ta ne bo bolj upoštevala njihovih zahtev. Pri tem so prav enoumno omenili deželne in občinske volitve, ki bodo naslednjega meseca. Ker gre pri tem za okrog 600.000 volilcev, ki so včlanjeni v tej zvezi, je ta namig kaj občutljiv.

Te dni pa beležimo še en uspeh gospodarstva in tehnike, ko je

električna centrala na Donavi Ybbs-Persenbeug

prešla v popoln obrat. Je to ena največjih rečnih električnih central v Evropi, ki s šestimi turbinami dobavlja električni tok. Pomen za državno gospodarstvo je razviden iz dejstva, da je krila ta elektrarna že julija tega leta deset odstotkov potreb avstrijskih potrošnikov in poleg tega prispevala 31 odstotkov k eksportu. Lepo gesto pa je naredilo vodstvo elektrarne — namesto izdatkov za uradne slavnosti ob priliki prevzema popolnega obrata so finančno pomagali žrtvam poplave in nakazali podpore tudi drugim socialnim ustanovam. Lep zgled, ki ga lahko tudi drugi posnemajo!

Zvezni predsednik bo obiskal Sovjetsko zvezo

Že dalj časa je najavljen obisk državnega predsednika dr. Schärfa v Sovjetski zvezi. Zdaj poročajo, da se bo dr. Schärf 5. oktobra podal na pot v Rusijo, kjer se bo mudil deset dni. Obiskal bo Moskvo, Leningrad in Krim. Spremljali ga bodo zunanji minister dr. Kreisky, državni tajnik dr. Gschnitzer in drugi visoki uradniki.

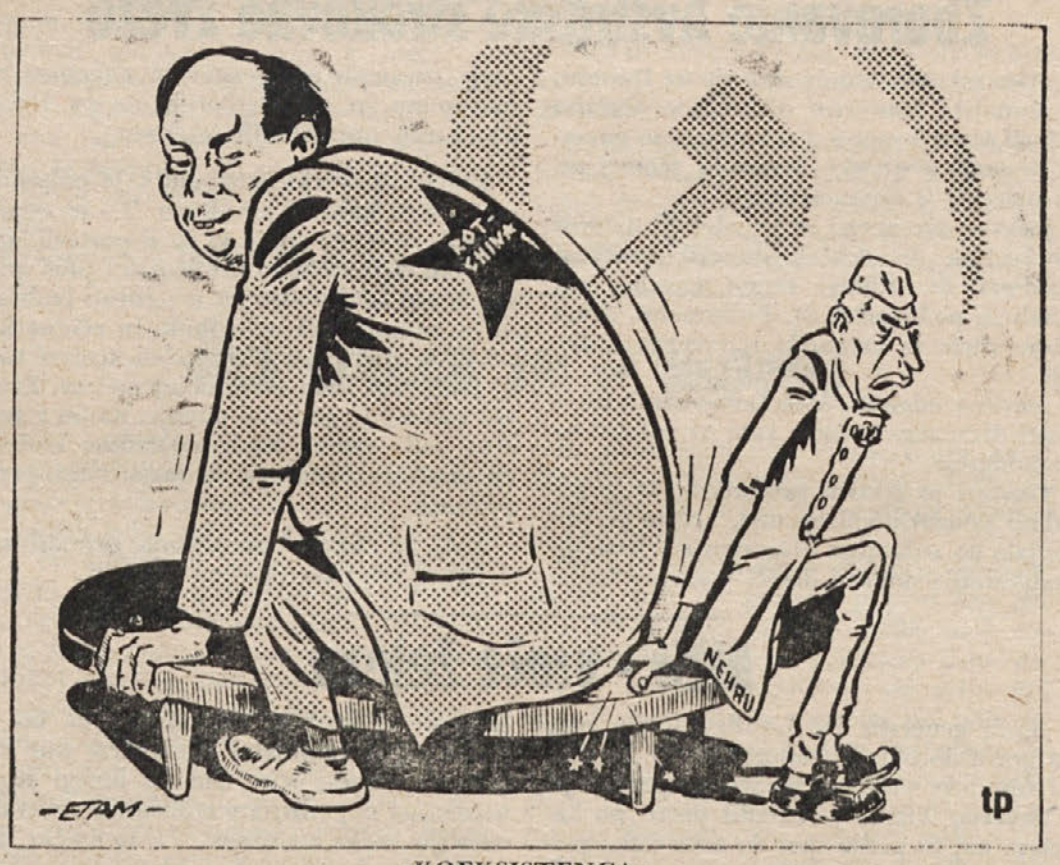

»KOEKSISTENCA«

Požar v rudniku

V bližini škotskega mesta Glasgow je izbruhnil v premogovnem rudniku požar, pri katerem je izgubilo 47 rudarjev življenje. Nesreča se je primerila v globini 300 metrov zaradi kratkega stika v pripravi za dovajanje zraka v rov. Rudarji so se peljali na delo, ko so opazili gost dim. Sprožili so napravo za alarm, pa je bilo že prepozno. Strojevodja je bil že nezavesten in ni mogel vlaka ustaviti in peljati nazaj. Edino enemu rudarju se je posrečilo, da je pravočasno skočil z vlaka in se še privlekel do rešilnega rova. Hud ogenj in strupeni plini so ovirali rešilce, ki so skušali prodreti do rudarjev, tako da so morali ustaviti rešilne akcije. Kaj žalostna slika se je nudila ob vhodu v rudnik, kjer so jokajoče žene in otroci ponesrečenih rudarjev čakale na vesti o svojih dragih.

„Osservatore Romano" o tekmi s komunizmom

»Osservatore Romano« je objavil članek, podpisan od svojega glavnega urednika, v katerem omenja, da je Hruščev mirno gledal iz Kremlja, kako si je Eisenhower na dolgem potovanju po Zahodu izmenjaval misli z zahodnimi politiki glede na bližnja »vrhunska« srečanja. List poudarja, da je v tem znak, da obe strani želita olajšanje napetosti in imata mirne namene. Toda če bo s tem odvrnjena vojna nevarnost, ni izključeno po mnenju predsednika sovjetske vlade tekmovanje med vzhodnim in zahodnim gospodarskim sistemom, ki bi moralo nujno privesti do komunistične zmage, kljub mirnemu sožitju. Ker pa komunistični gospodarski sistem ne pozna in ne trpi režimov demokratične svobode, je jasno, da bi tudi taka mirna gospodarska zmaga komunizma pomenila usoden poraz za Zahod in to ne le v gospodarskem pogledu, ampak sploh poraz liberalne demokracije. Zato bi moralo potekati tako gospodarsko tekmovanje v pogojih popolne enakopravnosti, kar pomeni, da bi morala imeti tudi liberalna demokracija možnost propagande in akcije tam, kjer je komunizem na oblasti, kot jo ima komunizem v demokratičnih državah. Propaganda in ideološka diskusija bi morali biti na gladini, kjer narodi odločajo o usodi sveta, svobodni.

SLOVENCI
doma in po svetu

Arheološke izkopanine v Ormožu

Na kraju, kjer je zdaj mesto Ormož, je bila že za časa Ilircev, ki so prebivali v teh krajih pred tri tisoč leti, večja naselbina. To so dokazala izkopavanja v Ormožu z najdbami, ki spadajo v čas na prehodu bronaste dobe v železno in pričajo o močni naseljenosti Ormoža v tem času. Razne lončene posode in drugi predmeti za vsakdanjo uporabo pričajo o življenju tedanjega prebivalstva. Lepo so vidni tlorisi posameznih hiš z razporeditvijo prostorov in s še ohranjenimi ognjišči. Našli so tudi glinaste kipce človeških postav in živalskih figuric, ki odkrivajo tedanjo religioznost in umetniško udejstvovanje.

Nova razstava v Jakopičevem paviljonu

V Jakopičevem paviljonu v Ljubljani razstavljajo štirje mladi slovenski umetniki: Janez Boljka razstavlja skulpturo, France Maček grafiko, Marijan Dovjak in Izidor Urbančič pa olja. Razstavo so odprli 17. septembra ob prisotnosti številnih likovnih in drugih kulturnih delavcev.

Angleški časopis o slovenski poeziji

V zvezi z nedavno objavljeno antologijo slovenske poezije v angleščini pod naslovom „Parnas malega naroda" je izšel v londonskem časopisu „Times" daljši članek, v katerem se ocenjevalec zelo pohvalno izraža o tej knjigi. Zanimiva je ugotovitev, da Prešeren ni bil samo izvrsten lirik, ampak tudi odličen prevajalec. Članek navaja, da to, kar je bil Prešeren za zgodnje 19. stoletje, je Župančič v modernem času. Vzpon slovenske poezije do evropske ravni je najbolj izrazit v Župančičevih delih. Dalje navaja pisec, da je Župančičeva lirika izredna po svoji spontani čustvenosti, pa tudi po različnosti tvarine, in da bi bilo želeti, da bi izšla celotna Župančičeva dela v angleščini.

Skupščina „Slovenske pravde"

V Londonu se je vršila IV. redna skupščina „Slovenske pravde", organizacije slovenskih rojakov, ki žive v Angliji. Že več let izdaja svoje glasilo „Klic Triglava", v katerem se bavi s slovenskimi političnimi, gospodarskimi in kulturnimi vprašanji.

Delovno poročilo je podal izvršni odbor, ki mu je nato bila podeljena razrešnica. Na skupščini so bila spremenjena pravila, s čimer je bilo težišče dela preneseno na sodobna vprašanja. Med drugim je bil ustanovljen poseben manjšinski referat. Končno je bil izvoljen nov izvršni odbor, ki ga tvorijo gg. P. Borštnik, S. Farkaš, D. Plenič ar, S. Tomažič in J. Gruden. V nadzorstvu sta gg. M. Eržen in I. Stanič.

Slovenske usmiljenke v Torontu

Slovnska župnija Marije Pomočnice v Torontu je nakupila hišo poleg sedanjega župnišča, v kateri si bodo slovenske usmiljenke, ki jih je tja poklical župnik č. g. Kolarič, uredile samostansko skupino, kot predpisujejo njihova redovna pravila. Obenem pa bodo pomagale pri župniji.

Slovenska šola v New Toronto dobro uspeva. V višji tečaj se je vpisalo 11 otrok, v začetniškega pa 7. Med drugimi učnimi močmi poučuje petje gdč. Norma Anzelc, ki je študirala glasbo na ondotni univerzi.

Desetletni harmonikar

Pri tekmovanju harmonikarjev iz države Wisconsin v Združenih državah Amerike je osvojil prvo mesto mladi Slovenec, komaj desetletni Karel Strmšek iz Milwaukee. Najprej je nastopil kot solist na klavirski harmoniki in nato v duetu z malo Poljakinjo Betty Cichy in dosegel obakrat prvo mesto. Največ navdušenja je žel s polko Carla Elmerja — „Dež - dež". V priznanje je dobil lepe nagrade. Znano je, da imamo Slovenci poseben talent za glasbo in to je videti tudi pri potomcih teh rojakov, ki so morali iti za kruhom preko oceana.

Zanimivo pri tem uspehu je pa tudi to, da obiskuje mali muzikant slovensko glasbeno šolo, ki jo vodi Slovenka Helena Zainer. Ta uspeh je tudi lepo priznanje za to šolo.

*

„Zgodovinski zbornik"

Slovenska kulturna akcija v Buenos Aires je izdala knjigo „Zgodovinski zbornik". Ta pomembna knjiga je vsebinsko zelo bogata. Sodelovali so: P. Maver Grebenec — Itinerar sv. Bernarda v letih Anakletove shizme, Rajko Ložar — Ljudska obrt in trgovina v Sloveniji, Maksimiljan Jezernik — Rim in drugo Baragovo potovanje v Evropo, Bogumil Vošnjak — Ustavni pogledi Krfske deklaracije, Fran Erjavec — Avtonomistična izjava slovenskih kulturnih delavcev leta 1921 in Branko Sušnik — Totemizem in samanizem pri Čamakokih. Vsem bralcem knjigo lepo priporočamo. Lahko jo naročite tudi pri uredništvu našega lista.

O gobah in zastrupitvah z njimi

(Nadaljevanje in konec)

V naših gozdovih je mnogo užitnih gob, ki jih pa ljudje premalo poznajo. Na trg v Celovec prinašajo lisičke, užitne gobane (Steinpilze), različne sirovke (Reizker) in tako zvane parazole, imenovane po kakor dežnik širokem klobuku. Prodaja rumene grive ali medvedovih tac je prepovedana, ker ljudje te užitne gobe kaj lahko zamenjajo s sličnimi gobami, pri katerih ima rumeno grmičevje modrikaste končne vejice. Uživanje teh gob učinkuje namreč odvajalno, zaradi tega uradna prepoved javne prodaje.

Ljudje pogosto še dandanes gledajo gobe z nekim strahom in, če je govor o gobjih jestvinah, spreletava marsikoga groza, posebno če se zamisli v usodepolne posledice morebitne zastrupitve z gobami, kar je seveda vsaj deloma upravičeno. V starodavnih časih so smatrali ljudje gobe za bitja tajinstvenih, temnih sil, ker vzniknejo gobe nenadoma iz tal, ne da bi z zanesljivostjo ugotovili, od kod pravzaprav izhajajo.

Ljudje imajo strah pred gobami, ker niso poučeni o življenju in o bistvu teh lepih, skrivnostnih gozdnih sadežev; mine pa takoj, čim se z njimi bliže seznanijo, z njihovo rastjo in redilno vrednostjo. Med ljudstvom kroži mnogo pravil, po katerih lahko razločujemo strupene gobe od užitnih. Vsa pravila glede barve gobjega klobuka, lomne ploskve, izcejanja soka, okusa in vonja so nezanesljiva in varajo. Najzanesljivejše vodilo, da zavarujemo sebe in druge pred nevarnimi zastrupitvami z gobami, je: Uči se užitne in strupene gobe točno spoznati, bodisi v naravi ali po točno posnetih slikah po naravi sami. Vrh tega se daj poučiti o gobah od dobro izvežbanih poznavalcev gob.

V pogledu strupenosti lahko razdelimo vse strupene gobe v 3 skupine: Prva skupina obsega gobe, katerih užitek krajevno draži prebavne organe. Med te gobe spadajo na primer gobe golobice (Täublinge), tigraste sirovke (Tigerreizker), ostre mlečnice (Milchlinge), rumenolisasti šampinjoni, venčaste skledičnice itd. Strupenine navedenih gob so deloma jedke smole, deloma pa še neznani ali nepreiskani strupi. Potek zastrupljenj po uživanju takih gob je navadno naslednji: Že 15—30 minut, večkrat pa šele eno do tri ure po uživanju gob, se pojavljajo slabost, bolečine v trebuhu, bruhanje in driska. Večkrat spremljajo navedene bolezenske znake še napadi omedlevice in krči v litkah. Pojavi zastrupljenja trajajo dalj ali manj časa. Bolnik pri pravilnem zdravljenju kaj kmalu okreva, ne da bi zastrupitev ogrožala življenje.

Za zastrupljenja s strupenimi gobami druge skupine, med katere sodijo različne gobe mušnice (Fliegenpilze), pantrova goba (Pantherpilz) in prava goba tintnica, je značilno, da uživanje naštetih gob vznemirja ali ohromi živčevje. Zastrupljenje se bistveno razlikuje od zastrupljenj prve skupine in poteka, kot sledi: Po preteku pol do treh ur po uživanju strupenih gob druge skupine nadleguje zastrupljenca močnejše bruhanje brez driske, s čimer bolnik odstrani strupenine iz telesa, nakar ni več opaziti nadaljnih znakov zastrupljenja. Pri teh zastrupitvah pa nastopi večkrat samo malenkostno bruhanje ali pa le-to sploh izostane.

Tembolj pa se pojavlja pri zastrupljencu razburjenost, kakor bi bil opit. Kretnje postanejo živahnejše, bolnik postaja jako zgovoren ter dobro razpoložen in lice zardi. Kmalu se pridružijo motnje vida in migljanje pred očmi. Zenice se zožijo ali razširijo, muči ga slinavica ali suhota v ustih in v žrelu. Srce bije hitreje ali počasneje, mišic, se polasti trzavica in gibi postajajo negotovi. Začetno petje prehaja v oglašujoče kričanje, včasih pa začne bolnik celo divjati. Polagoma postaja telo ohlapno in zastrupljenec izgubi zavest, večkrat baje s prijetnimi čutnimi prevarami. Po preteku par ur se nezavestni bolnik zbudi in hitro okreva. Redko in samo v težkih slučajih konča zastrupitev s smrtjo zaradi krčev ali otrpnjenja srca. Strupa, ki učinkujeta v tej skupini, sta „muskarin in atropin", torej izrazita živčna strupa.

Za strupenine, ki jih izločajo gobe tretje skupine, je pa značilno, da začnejo učinkovati razmeroma pozno, to je, da preteče dalj časa po uživanju gob. Ti strupi okvarjajo ali uničijo življenjsko važne celice jeter, ledvic, srčnega mišičevja in živčevja. Take zastrupitve povzročajo predvsem listnate gobe gomoljnice (Knollenblätterpilze) in to zelene ter bele vrste in neka vrsta s koničastim klobukom — latinsko: Amanita phalloides, verna in virosa. Te gobe vsebujejo „amanitatoksin", strup, imenovan po latinski oznaki gobe. Strup je izredno nevaren in odporen ter ga ni mogoče uničiti niti ne z dolgim segrevanjem in kuhanjem. Pri sušenju ne izhlapi in se ne razkraja. Teh zastrupljenj je največ, ker navedene gobe gomoljnice nekako šličijo užitnim travniškim šampinjonom, zato jih nevešči nabiralci gob kaj radi zamenjajo. Na belih lističih pod klobukom in na steblih, ki so spodaj gomoljasto nabreknjena, je prav lahko spoznati te nevarne gobe. Vrh tega manjka tem strupenim gobam značilni vonj po janežu, po katerem dišijo šampinjoni. Zastrupljenja, ki jih povzročajo te gomoljaste gobe, se razlikujejo od zastrupljenj prve in druge skupine v tem, da se pokažejo znaki zastrupljenja, kakor že rečeno, pozno, to je šele po 8, 12 ali 24 urah. Pojavljajo se šele potem, ko so strupenine že prešle v kri. Ko te strupenine že krožijo v telesnih sokovih, začne zastrupljenec močno bruhati. Bruhanju, ki ne odneha, se pridružijo krvava driska, hudi želodčni krči, močna žeja in krči v litkah.

Nekako tretji dan začnejo zatekati jetra, ledvice pa pomanjkljivo delovati. V težkih slučajih nastopi takojšnja ohromitev srčnega delovanja, krvnega obtoka in — smrt. Pogostoma so smrtni slučaji pozni zaradi zamaščenja jeter po zakasnelem učinkovanju strupov. Zastrupljenec pa ostane ponajvečkrat do konca pri zavesti.

*

Tudi sicer dobre jedilne gobe lahko povzročajo zastrupljenja, ako z njimi nepravilno ravnamo. Razkrajajo se precej hitro, če jih hranimo na primer dalj časa v toplem prostoru in jih pustimo ležati še v velikih kupih ali v vodi. Užitnih gob ne smemo nikdar prati dolgo časa pred kuhanjem ali pečenjem. Pri takem napačnem postopanju se kaj kmalu tvorijo razkrojine gobje beljakovine, nadalje gobji toksini ali strupenine, ki jih izločajo na gobah različne bakterije ali glive plesnivke. Tudi posušene gobe, ki so bile shranjene v vlažnem prostoru in so splesnele, nadalje od moljev nažrte in pokvarjene gobe v konzervnih škatlah in v steklenicah so lahko vzrok zastrupljenj. Gob pa tudi nikakor ne smemo kuhati ali peči v bakrenih, aluminijastih ali prostih železnih posodah, ker obstoji vedno nevarnost, da nastajajo strupene soli iz prostih tolščnih in drugih kislin, ki kvarno vplivajo na organizem. Najbolj priporočljive posode za pripravljanje gob so lončene ali dobro emajlirane posode.

Kakor pri vseh zastrupitvah, je tudi pri zastrupitvah z gobami važno spoznati pravočasno vzroke, to je vrsto zaužitih gob in vse okoliščine, ki so v zvezi s sumljivimi gobami, in pravilno ravnati. V težkih slučajih je treba takoj poklicati zdravnika, oziroma odrediti prevoz v bolnico. Do prihoda zdravnika naj poskušajo svojci zastrupljenca pospešiti bruhanje in drisko — drisko seveda samo, če niso iztrebki krvavi — in sicer s primernimi domačimi sredstvi, kakor na primer z mlačno vodo, z draženjem žrela s kurjim peresom ali s prstom. Iztrebljenje pospešimo z odvajalnimi sredstvi, kakor na primer z mineralno vodo, z materinimi listki, z ricinusovim oljem, s senesovim listjem itd. Pri močnem bruhanju ali hudi driski kot takojšnji posledici zastrupljenja je treba piti mnogo čaja ali kave. Medicinsko oglje, zaužito z vodo ali čajem, vsrkava gobje strupenine in učinkuje kot nekako protisredstvo. Topli obkladki na trebuh učinkujejo pomirjevalno. Pod nobenim pogojem pa ni dovoljeno pri zastrupitvah z gobami nuditi zastrupljencu alhokolne pijače. Alkohol namreč raztopi gobje strupenine in jih hitro prevaja v kri, kar potem še močneje učinkuje na življenjsko važne organe, kakor na srce, jetra, ledvice in na dihalno središče v podaljšanem hrbtnem mozgu.

Jesen prihaja, ptice selivke gredo na pot

Prišla je jesen, čas, ko ptice selivke zapuščajo hladnejše kraje. Ni bilo še mogoče do kraja pojasniti pojava, da se milijoni ptičev, mnogi komaj nekaj mesecev stari, podajo na dolga svetovna potovanja.

Med njimi so taki, ki so komaj deset gramov težki, letijo pa od Skandinavije v Južno Afriko. Isto pot preleti tudi štorklja, ki je sicer velika ptica. Na tej poti je najbolj neugoden del prelet čez Saharo, ki je množična grobnica ptic selivk.

To dolgo pot preletijo vsako leto po dvakrat. Zdaj so znane poti večine selivk, čeprav so včasih skoraj neverjetne, kot je polet obalne lastovke, ki leti iz Grenlandije do antarktične celine, to se pravi od severnega do južnega tečajnega področja. Dolgoletno potrpežljivo delo obročkanja ptic selivk po vsem svetu nam je pokazalo smeri, katerih se v glavnem držijo.

Nekatere letijo čez Pirenejski polotok, čez Italijo ali Balkan, druge pa kar naravnost čez Sredozemsko morje. Tudi na tem dolgem poletu imajo le nekaj maščobe za zalogo, ki znaša dostikrat le nekaj gramov. S to zalogo letijo 500 do 1000 kilometrov brez možnosti počitka.

Zakaj se nekatere ptice selijo in zakaj druge tudi v najhujši zimi najdejo hrano v severnih krajih; zakaj nekatere letijo samo do Italije, druge pa v Južno Afriko, tega ne bo mogoče zlepa pojasniti. Ugotovili so pa, da je ptičem mogoče podnevi spraviti smer poleta v zvezo s stanjem sonca. Popolnoma nerazumljivo pa je, kako najdejo pravilno smer ponoči.

So pa tudi nekateri ptiči, ki so opustili selitev in s tem so postali stalni. Med njimi so kos, taščica, vrabci itd.

Sedaj raziskujejo tudi vpliv radarskih žarkov na polet ptičev. Ti žarki vplivajo namreč neugodno na njihov polet, tako da izgubljajo pravo smer in poginejo. Sodobne tehnične naprave škodijo tako tudi pticam selivkam.

„Most na reki Kwai"

Resnični most na reki Kwai, ki je svet izvedel zanj po istoimenskem filmu, še zdaj stoji kot pozabljen spomenik zavezniškim vojnim ujetnikom, ki so ga delali pod nadzorstvom japonskih vojakov med drugo svetovno vojno.

Most stoji blizu tajskega mesta Kančanaburi, koder je med vojno peljala japonska železniška proga, ki je povezovala Siam z Burmo. Blizu njega so še vedno ostanki taborišča, v katerem so živeli ujetniki.

Tudi v mestu Kančanaburi so se ohranili ostanki glavnega ujetniškega taborišča in pokopališča, ki so ga uredili zavezniki po vojni. Tam počivajo ujetniki, ki so umrli med delom mostu.

Na pokopališču v Kančanaburiju je pokopanih 3584 Angležev, 1363 Avstralcev, 1869 Nizozemcev in 139 neznanih ujetnikov. Na pokopališču pri kraju Čung Kaj onstran reke Kwai pa je 1377 Angležev, 313 Nizozemcev in 50 neznanih.

Najlepši spomenik ujetnikom, ki so izgubili življenje pri graditvi mostu, pa je visok kamnit steber, ki so ga postavili Japonci leta 1944 in ga je skoraj že povsem prerasel pragozd.

Na stebru je plošča s preprostim napisom v angleščini, tajščini, japonščini in kitajščini, da so ujetniki do zadnjega izpolnili svojo dolžnost.

FRAN ERJAVEC: 256

KOROŠKI SLOVENCI

(III. del)

Vso slovnico, zlasti pa še njen uvod je vprav prepredel s preporodnimi iskrami in vročim domoljubjem. Na podlagi Schlözerjevih in Herderjevih del govori navdušeno o slovanstvu in njegovi sijajni bodočnosti, razvija misel vseslovanskega knjižnega jezika, poudarja jezikovno celotnost vsega našega naroda ne glede na pokrajinske meje (k Slovencem je pa vztrajno prišteval tudi hrvatske kajkavce), ugotavlja, kako naše dijake od 8. leta starosti dalje »v nemškem mestu Nemci pripravljajo za nemškega državnega služabnika«, ki mora potem »pozabiti svoj slovanski materni jezik«, in naglaša, kako neprimerno je, da bi le Koroški, Štajerci in Primorci nazivali svoj jezik slovenski, a Kranjci »kranjskega«, ko vendar govorimo vsi enega, zvrača krivdo za germanizme v slovenščini na protestante, se že navdušuje za srbske narodne pesmi, za Linhartom tudi on poudarja, da je Avstrija po večini slovanska država in se na vsej črti že odmika od dotedanje racionalistične in prosvetljenske koristnosti ter prehaja v romantično ognjevitost, s čimer že tudi tvori pri nas viden prehod iz dotedanjega preračunljivega prosvetljenstva v toplo romantiko. Čeprav je skušal že z naslovom svoje slovnice označiti našo jezikovno celotnost, se je pa vendarle naslanjal predvsem na svojo gorenjščino in kolikor toliko tudi na ostala kranjska narečja, le malo je pa upošteval tudi koroška in štajerska, ker zanje tedaj pač še ni imel gradiva, vsekakor se je pa posluževal tudi Gutsmana. Samo ob sebi je umevno, da je morala taka slovnica silno vplivati na prebujo in utrjevanje narodne zavesti tudi po obrobnih deželah, tamošnje Slovence bodriti in odvračati od prehajanja v nemško kulturno območje, jim kazati pravilne smeri narodnega razvoja ter pospeševati književno in narodno zedinjenje vseh Slovencev, ki so bili dotlej še tudi po jeziku tako razkosani na posamezne pokrajine.

Spričo označenega dela Zoisovega krožka z dvema takima velikanoma, kakršna sta bila Vodnik in Kopitar, stopa delo ostalih dveh ljubljanskih krožkov precej v senco. Navzlic temu pa nikakor ne smemo podcenjevati zlasti dela duhovniškega janzenističnega krožka. Duša tega, kakor smo videli že spredaj, je bil prva leta Japelj, ki je prišel potem v jezikovne spore z ostalimi sodelavci, vendar so ti (J. Zupan, Gollmayr, Debevec, Ravnikar i. dr.) potem tudi po Japljevem odhodu pod Škrinjarjevim vodstvom pridno nadaljevali z započetim delom ter nam ustvarili vse cerkvene priročnike (in nekaj šolskih učbenikov) s Sv. pismom na čelu v močno izboljšanem in skrbno prečiščenem jeziku, razen tega pa tudi sproti ponatiskovali izdaje, ki so medtem pohajale. S tem so seveda tudi oni bistveno prispevali ne le k izobrazbi našega jezika, temveč tudi k preporodni miselnosti, zlasti v duhovniških krogih. — Naglo je pa medtem ugašal prvotni protijanzenistični meniški preporoditeljski krog. Dev je že l. 1786 umrl, neizčrpni Pohlin, ki je sam izdal 21 slovenskih del, pa tudi že l. 1784 za vedno zapustil domovino in l. 1801 umrl. S tem je torej ta krožek že poprej izgubil svoja glavna dva pobudnika in njiju nasledniki so izdajali le še kake ponatise prejšnjih tiskov.

V letih, ko je v našem slovenskem osrčju vrelo očrtano smotrno preporoditeljsko delo, so pa prispevale naše obrobne dežele, izvzemši Koroške, k temu preporodu še jako malo in še to v precejšnji meri ravno pod neposrednim kranjskim vplivom. K temu so seveda mnogo pripomogli zlasti tisti Kranjci, ki so se ravno v teh letih naseljevali v obrobnih pokrajinah, kakor Japelj v Celovcu in Primic v Gradcu. Na Goriško se je bil tedaj (1802) šele komaj vrnil V. Stanič, ki je pohajal ljudsko šolo v Trbižu, gimnazijo študiral v Celovcu, bogoslovje pa v Salzburgu. On je zložil (morda pod vplivom Gutsmanovega dela) sicer že l. 1797 svojo prvo slovensko pesem, toda svoje živahno delo, kot prvi na Goriškem, je razvil šele po francoskih vojnah. V celjski kresiji so se pod kranjskim vplivom šele pojavljali prvi zavedni Slovenci (kaplan Alič, župnik Firpass i. dr.), ki so se začeli tudi zanimati za naš preporod. Nekoliko boljše je bilo v mariborski kresiji, kjer je stari kaplan Volkmer že dolgo krožil svoje domače pesmi, a v prvem desetletju XIX. stol. je nastopil tam že mladi duhovniški rod, ki se je hotel pod vplivom graškega krožka že prav resno oprijeti smotrnega preporoditeljskega dela. Že v pozni jeseni l. 1803 se je namreč zbralo pri Sv. Urbanu 9 duhovnikov, da »organizirajo naš jezik«, toda ravno jezikovno jih je jako mešala sosedna hrvatska kajkavščina, ker je tiste čase študiralo precej naše tamošnje mladine v Varaždinu. L. 1807, torej leto dni po Vodnikovih »Pesmih za poskušnjo«, je pa tudi Volkmer izdal tam prvo štajersko zbirko posvetnih pesmi, ki se pa seveda še od daleč niso mogle meriti z Vodnikovimi.

Prav važno preporoditeljsko in slovensko kulturno središče je pa postajal tedaj Gradec, kjer je študirala večina Štajercev, razen njih pa tudi nekaj Kranjcev in Koroščev (v šol. letu 1804-05 n. pr. U. Jarnik). Že l. 1803 je postal pri graškem guberneriju poročevalec za verske in šolske zadeve zaveden Čeh J. A. Jüstel, ki je šel kmalu jako na roko raznim našim stremljenjem, a l. 1807 je prispel tja iz Ljubljane študirat pravo bivši Vodnikov učenec J. Primic, ki je postal potem že čez par let prava duša našega graškega preporoditeljskega življenja. Za Korošce je postal Gradec tem pomembnejši, ker je bila l. 1804 Koroška upravno vnovič podrejena graškemu guberniju, a l. 1809 z ustanovitvijo francoske Ilirije sploh čisto odtrgana od Ljubljane in navezana zgolj še na Gradec. Končno je prišel l. 1808 iz Celovca za bogoslovnega profesorja v Gradec še bivši Japljev gojenec Fr. Lušin. Tako se je začelo že proti koncu tega desetletja oblikovati ravno v Gradcu pravo preporodno žarišče za štajerske in koroške Slovence.

(Dalje prihodnjič)

DA NE BO NEZGODE:

Pozor pri pleskanju silosov!

Ker težkih, da celo smrtnih nesreč pri pleskanju silosov še ni konec in ker se še vedno veliko ljudi zaduši pri vstopanju v silose, je gotovo na mestu, da ponovno napišemo nekaj pravil glede tega, kako se je treba ravnati pri pleskanju in ob istopu v silos.

Če pleskate oziroma impregnirate silos, se držite naslednjih pravil:

Tla in stene silosa očistite s krtačo; če se je treba ravnati pri pleskanju in ob vstodali nekaj sode. Pleskajte oziroma impregnirajte le ob suhem in hladnem vremenu s priznanim silolakom. Pleskati pričnite vedno **od spodaj navzgor,** da na ta način preprečite vdihavanje izhlapevajočih hlapov topilnih sredstev. V nasprotnem slučaju vam bo postalo slabo. Med pleskanjem je treba večkrat izlesti iz silosa in se naužiti svežega zraka. **Pleskati** se mora vedno v **navpični smeri,** nikdar vodoravno, sicer zapustijo ščetine čopiča pri vodoravnem pleskanju vodoravne vdolbinice, ki ovirajo silažo pri sesedanju.

Samo po sebi je umevno, da tisti, ki pleska, **ne sme imeti** v ustih prižgane **cigarete ali uporabljati svetilke** z odprtim plamenom. Prav tako se ne sme vstopati v silos po krmo s cigareto v ustih ali gorečo svečo v rokah. Silo-laki in njih topilna sredstva vsebujejo bencin. Bencinski hlapi eksplodirajo, če pridejo v stik z ognjem.

Pred pleskanjem silosa je treba **očistiti odvodno cev** za sokove silaže in odvodni rov. Odprtine za odvzemanje silaže je treba popraviti, če niso popolnoma v redu, in obnoviti na njih tesnila. Vrata morajo biti med siliranjem namreč neprodušno zaprta, da ne morejo uhajati plini in sokovi.

Kadar vstopate v silos, pazite na naslednje:

Medtem ko se kisa sveže in sočno zelenje, se dela ogljikova kislina. Čim mlajša in čim bolj bogata je silaža beljakovin, tem več ogljikove kisline se dela. Ogljikova kislina je brezbarven plin, ki nima nobenega duha, je pa težji kot zrak. Če človek ali žival vdihava ta plin, se zaduši. Če je ogljikova kislina v silosu, lahko ugotovite s prižgano svečo. Ako sveča ugasne, je temu kriv strupeni plin. Zato pred vstopom v silos vselej spustite vanj na vrvi gorečo svečo ali svetilko (laterno).

Vselej se morate prepričati, če ni morda v silosu ogljikova kislina in sicer po presledkih pri polnjenju in pred prvim odvzemom silaže iz silosa.

Če ste ugotovili, da je ogljikova kislina v silosu, morate pred vstopom vanj napraviti naslednje:

Odprite vrata silosa, ki so nad silažo, da bo mogel strupeni plin ven. To pospešite lahko s puhalnikom. V silos smete stopiti šele, ko ste se znova prepričali, da v njem ni več strupenega plina. Sveča pri tem poizkusu ne sme ugasniti niti tik nad silažo.

Če hočete preprečiti nezgode pri silosu, naj bo vselej oseba, ki se prva spusti v silos, navezana na vrv, ki jo drži v rokah nekdo izven silosa.

Pomnite, da silos ne sme biti nikdar postavljen v hlevu! Med silosom in hlevom mora biti zračen prostor, po katerem lahko uhaja ogljikova kislina iz silosa, ne da bi mogla pri tem škodovati živini.

Velik pomen zasebnih gozdov

Proti razkosavanju zasebnega gozda je bila prva gozdarska konferenca Evropske gospodarske skupnosti. To je bila srečna pobuda, ker je treba doseči, da bodo vsi priznali pomen privatnega gozda. 57,6 odstotkov vse gozdne površine v šestih državah Evropske gospodarske skupnosti pripada več kot 3 milijonom lastnikom.

Ker je zasebni gozd podrejen zakonskim določbam in obremenitvam, ki se nanašajo samo na tega, in ne tudi na javni gozd, je treba iskati primerna pota in sredstva, s pomočjo katerih bi si mogli lastniki gozdov zagotoviti zaščito in obstoj svojih gozdov. Spričo gospodarskega in socialnega pomena zasebnega gozda v teh šestih državah Evropske gospodarske skupnosti in z namenom ohraniti mu elastičnost, da bi se mogel prilagoditi zahtevam oziroma potrebam trga, je izrazila delovna skupnost omenjene konference željo, naj bi vlade potrdile, da je zasebni gozd nedotakljiv in da ga je treba zaščititi.

Zasebni gozd je pogosto zelo razkosan. Obdelovanje premajhnih enot ne zagotavlja ohranitve produktivnosti in najboljšega donosa zemlje. Zavoljo tega je nujno treba proučiti zakonite možnosti za preprečevanje prevelikega razkosovanja.

Po mnenju strokovnjakov bi bilo želeti, da pregledajo davčna in druga bremena, ki so veljavna v raznih državah, članicah Evropske gospodarske skupnosti, da na ta način ustvarijo podlago za primerjanje. O skupni evropski gozdarski politiki so razpravljali pri dveh točkah:

1. Zakoniti ukrepi proti prekomernemu razkosavanju zasebnega gozda, zagotovitev nadaljnega obstoja sedaj rentabilnih gozdno-gospodarskih enot na prostovoljni podlagi, in ustanovitev rentabilnih gospodarskih skupnosti.

2. Primerjalni pregled vseh podatkov o bremenih v včlanjenih državah, da se takoj ugotovi njih trenutni in neposredni vpliv na zasebni gozd.

Izraženo je bilo tudi mnenje, naj bi se vsakokrat, kadar bi bilo govora o javnem in zasebnem gozdu, obrnili na neko stalno ustanovo, n. pr. na tako zvani Evropski gozdarski svet.

Doma pripravljen sadni sok

Kako potreben je sadni sok našim otrokom in doraščajoči mladini, vé danes že vsaka gospodinja. Zato ne zamudimo prilike sedaj, ko leži po naših vrtovih vse polno plodov! Pripravimo dobro ter okusno pijačo kar doma!

Sadne sokove iz jabolk in hrušk konzerviramo navadno brez sladkorja, ker so že sami dovolj sladki in prijetnega okusa. Največkrat bomo izpod stiskalnice konzervirali jabolčni in hruškov sok. Uporabiti ga moramo takoj, ker začne že v nekaj urah vreti in je potem neuporaben. V zadnjem času priporočajo konzerviranje še neizčiščenega soka, ker vsebuje več dragocenih snovi in ni nevarnosti, da bi se v času, ko čakamo, da pade usedlina na dno, začelo že tudi vrenje.

Sok, napolnjen takoj izpod stiskalnice v steklenice, konzerviramo tako, da ga segrejemo in sicer je dovolj na 72 do 75 stopinj Celzija. Ker pa nima vsaka gospodinja termometra, naj si pomaga tako, da posluša, kdaj začne voda šumeti in jo potem zadrži na tej temperaturi nekaj minut.

Pasteriziranje v odprtih steklenicah

Pripravimo si najprej velik lonec ali tudi kotel ter na dno položimo leseno rešetko. Steklenice napolnimo s sokom do 2 cm pod robom, jih zložimo na rešetko in prilijemo toliko mrzle vode, da sega 5 cm pod rob steklenic. Vse skupaj segrevamo, da začne voda šumeti; če pa imamo termometer, izmerimo temperaturo v srednji steklenici in sicer vtaknemo termometer prav do dna lonca. Med segrevanjem posodo dobro pokrijemo. Ko je predpisana temperatura dosežena, vzamemo steklenice hitro iz lonca ali kotla in jih naglo zamašimo s prekuhanim zamaškom, ki ga vzamemo iz vrele vode. Steklenice zložimo v zaboj ali košaro, jih pokrijemo, da ostanejo še nekaj časa pri doseženi temperaturi, ohlajene zbrišemo, vrat pa pomočimo v raztopljen parafin ali ga zalijemo s pečatnim voskom.

Nikakor pa ne smemo pozabiti, da morajo biti steklenice pred uporabo temeljito razkužene. Dobre so vse steklenice, ki so pri hiši, samo da so močne, da nam pri segrevanju ne popokajo.

Tudi vsa ostala posoda, ki jo pri pripravljanju sokov uporabljamo, mora biti skrajno čista in s celim loščem, da nam sokovi ne spremene barve. Lesene žlice naj bodo nove ali pa take, ki jih uporabljamo vedno le za pripravo sadnih sokov.

Pasteriziranje v zaprtih steklenicah

Sok nalijemo v steklenice približno do 8 cm pod robom in steklenice takoj zamašimo. Eno steklenico pustimo odmašeno, da lahko v njej merimo temperaturo. Ko dosežemo prej omenjeno temperaturo, vzamemo steklenice iz posode in jih na isti način ohladimo. Mrzle opremimo z napisom in jim zalijemo vrat s parafinom.

Kako pripravimo sok brez stiskalnice

Vzamemo večji lonec. Na njegovo dno denemo lesen podstavek. Nanj postavimo porcelanasto skledo, še boljši pa je lonec z livčkom. V lonec nalijemo toliko mrzle vode, da sega do polovice sklede ali lončka z livčkom. Čez lonec napnemo najprej bolj gosto belo tkanino, nekoliko više pa še eno in sicer redkejšo. Oba prtiča morata biti zelo čista in preprana v mrzli vodi ter dobro ožeta, preden ju napnemo. Na zgornjo tkanino naložimo sadje. Vse skupaj pokrijemo s pokrovko, vogale prtičev pa zavežemo na vrhu pokrovke, ker potem, ko lonec odpremo, lahko dvignemo ostanek sadja v prtiču s pokrovko vred. Vsebino lonca počasi segrevamo da zavre. Mehko sadje kuhamo ¾ ure, trše nekaj več. Vodna para izloča iz sadja sok, ki se zbira v spodnji posodi. Še vroč sok, takoj ko lonec odpremo, napolnimo v vroče, razkužene steklenice prav do roba in jih zamašimo s prekuhanimi zamaški tako, da se pocedi curek soka po steklenici. Steklenice obrišemo, jih zložimo v posebno posodo, pokrijemo in ohladimo ter zapečatimo.

Gnojenje je vseeno potrebno

Mnogo kmetov je zaradi stalnega deževja v juniju in juliju utrpelo pri letošnji letini pšenice precejšnjo škodo, kar pomeni zanje manjše dohodke.

Razume se, da se zavoljo tega sedaj vprašujejo: »Ali naj po tej slabi letini še izdam denar za umetna gnojila, ali bo šlo enkrat izjemoma tudi brez njih?«

V skrajnem slučaju gre tudi brez umetnih gnojil. To vidimo žal še prepogosto pri zaostalih kmetih, ki mislijo, da gre pri njih tudi brez »umetnega gnoja«. Seveda vidimo pri teh tudi manjše donose kot pri onih, ki stalno uporabljajo umetna gnojila.

Veliko napako bi storil tisti, ki bi tvegal še drugo leto slabo letino s tem, ker po letošnji slabi letini ne bi hotel gnojiti. Slabe letine odvzamejo zemlji prav isto količino hranilnih snovi kot normalne letine, razen tega pa se v deževnih letih izgubi še veliko več hranilnih snovi kot pri normalnem vremenu, ker jih izpére voda. Slaba leta za letine se dadó izenačiti le z boljšimi naslednjimi. Zato pa je treba nuditi rastlinam, ki jih bomo posejali, tiste hranilne snovi, ki jih potrebujejo za najboljši razvoj in donosnost.

Znano nam je, da zadostni dodatek kalijevega fosfata za osnovo gnojenje ne sme izostati, če gre za to, da naj se razvije dobro zrnje in postane žito močno. To osnovno gnojenje pa mora biti izvedeno ob setvi, tudi če bi bilo treba izposoditi si denar za nakup gnojil. Vedno se moramo zavedati, da vpliva tako izvršeno, kot neizvedeno gnojenje na letino. To načelo se izkaže posebno takrat, kadar gre za to, da ustvarimo predpogoje za boljšo letino, ki naj sledi slabi.

Pa še eno! Ne pozabite, da je uporabljanje umetnih gnojil tisti gospodarski ukrep, ki pomeni najboljše obrestovanje izdanega denarja. Še noben kmet ni prišel na boben zaradi izdatkov za umetna gnojila, mnogim pa bi gotovo šlo bolje, če bi redno gnojili.

Šolski otrok in njegov zajtrk

Dober in pravilen zajtrk je zelo važen za vsakogar, posebno pa še za šolarja, ker opravlja otrok svoje najvažnejše delo v dopoldanskih urah. Dober šolski uspeh je v nemajhni meri odvisen od pravilne prehrane, ki je tudi predpogoj za pravilni otrokov razvoj. Svetovna organizacija Rdečega križa vedno opozarja na nujnost pravilne prehrane šolarjev. Naše matere pa jih običajno napolnijo zjutraj s kruhom, salamo, čokolado itd., misleč, da jim to koristi.

Skandinavske države so že pred vojno prehranjevale mladino po modernih načelih. Tam smatrajo, da je šolar duševni delavec in da mora zaradi tega imeti izdatno hrano, ki pa naj ne obteži želodca. V teh državah dobijo otroci povprečno ⅛ litra mleka, kos prepečenca, namazanega s surovim maslom ali košček sira. Za malico v šoli pa vzamejo s seboj kos prepečenca, pomaračno, jabolko in črno redkev. Norveški, švedski in finski šolarji so dokazali, da so bili ob tej hrani izredno sveži, zdravi in polni veselja do učenja.

Naš način prehrane je seveda drugačen. Paziti pa moramo, da ima otrok dovolj časa za zajtrk. Za šibkejše otroke je priporočljiv med ali ovseni kosmiči na mleku, za malico pa orehi, rozine in fige.

Odsvetovati je treba pravo kavo in ruski čaj, ker najprej razdražita živčevje, kasneje pa povzročata zaspanost in lenobo. Važno je, da dobijo otroci z zajtrkom dovolj kalorij, beljakovin in vitaminov. Po takem zajtrku obilna malica ni več potrebna in zadostujejo zanjo kos kruha in 1 ali 2 sadeža. Z mesom, kruhom in čokolado preobremenjen želodec dela otroka zavaljenega in lenega, oboje pa gotovo ne koristi duševni razgibanosti.

Hladilnike, pralne stroje, električne motorje in vse električne predmete

JOHAN LOMŠEK

ŠT. LIPŠ, TIHOJA 2, DOBRLA VES

Odplačilo je mogoče na obroke. Zahtevajte cenike, pošljem po želji brezplačno.

Zakaj je treba silirati zeleno krmo?

Vsak napreden govedorejec se zaveda, kako velikega gospodarskega pomena je siliranje zelene krme. Svojčas so govorili le o siliranju tistih rastlin, ki vsebujejo veliko sladkorja, škroba in ogljikovih hidratov (vodikov), dandanes pa priporočajo že tudi siliranje krme, ki je bogata na beljakovinah. Siliranje krme si torej lahko privoščijo tudi v krajih s pretežno travniškim svetom, in ne samo tam, kjer pridelajo veliko krme na njivah, zlasti koruze. Kisla krma ima tele prednosti: laže je prebavljiva kot suha, z njo moremo krmiti molzne krave, plemensko živino in pitati mlado živino.

Gospodarski pomen siliranja pa je še tudi v tem, da pri siliranju izgube škrobnih vrednosti in prebavljivih beljakovin niso tako velike kot pri sušenju krme na tleh ter da pri siliranju ni potrebnih toliko delovnih rok kot pri sušenju. Kdor prečejšen del krme silira, čez leto lahko delo bolj porazdeli in lahko spravlja krmo od maja pa tja do oktobra. Razen tega ni niti vezan na vreme, ker ob manj stanovitnem vremenu silira, ob lepem vremenu pa suši krmo. S siliranjem se da shraniti za zimski čas tudi tisto zeleno krmo, ki je jeseni ni mogoče pokrmiti sveže, pa tudi ne posušiti. S silirano krmo izpopolnjujemo krmljenje pozimi in poleti, kajti na ta način imamo na razpolago dovolj sočne krme za zimsko pašo, poleti pa nam pride prav, če nam zaradi suše zmanjka sveže zelene krme. Za poletno dobo si pripravimo silažo že spomladi. Vidimo, da ima siliranje precej dobrih lastnosti. Pa to še ni vse, kajti če imamo še veliko množino na škrobu bogate krme, ki smo jo pridobili s siliranjem koruze, mlade trave in deteljin, je treba pridelati manj sena. Seveda mora biti to dobro posušeno — a ne na tleh, temveč na primernih pripravah!

Pri nas na Koroškem

„Marija v ognju“

V ŠT. JANŽU V ROŽU

Preteklo nedeljo je Farna mladina v Št. Janžu na prostem pred farno cerkvijo v večernih urah priredila zgodovinsko igro »Marija v ognju«. Snov igre je povzeta iz zapiskov farne kronike in opisuje božjepotno tradicijo šentjanške cerkve in njenega milostnega Marijinega kipa.

Staro izročilo pravi, da so Turki leta 1492. med drugim ropali in požigali tudi v Št. Janžu. Pri tem napadu so hoteli zažgati Marijin kip, ki je bil v oltarju tedanje majhne Marijine kapele. Toda to brezbožno dejanje se jim ni posrečilo, kajti Marijin kip je na čudežen način ostal nedotaknjen sredi ognja. Tedaj pa je razjarjen Turek udaril po Mariji sredi ognja in ji zadal dve rani po obrazu. In zopet se je zgodil čudež: na udarjenem Marijinem obrazu sta se pojavili dve krvavi rani. To je Turke tako prestrašilo, da so takoj zbežali.

Nadalje pripoveduje farna kronika o številnih čudežnih uslišanjih. Tako je šentjanška »udarjena Marija v ognju« zaslovela kot imenitna božja pot.

Vse to smo pri tej predstavi farne mladine videli na odru. Prav lepo je bilo gledati vrle fante in dekleta v narodnih nošah, kako so se v ljubezni do domače zemlje in v zaupanju v Marijino varstvo pripravljali na spopad s Turki. Kar groza nas je bilo ob prizorih izdajalskega lutrovca in prav prijetno nas je tolažil Marijin pevec Mihej. Bili smo priče besnenja divjih Turkov in njihovega brezbožnega dejanja, ko so zažigali Marijo in ji ranili mili obraz. In Marijina pomoč se je izkazala v vsej veličini: Turke je pognala v beg, cerkev in vas je obvarovala uničenja, pa tudi Mojciji je vrnila brata, katerega so pri prvem napadu leta 1478 odvedli Turki in ga prevzgojili v janičarskega poveljnika.

Kljub hladnemu vremenu se je predstave udeležilo zelo veliko ljudi iz fare in tudi od drugod. Zadovoljstvo nad lepo predstavo je bilo splošno; saj pa so šentjanški fantje in dekleta zares lepo podali svoje vloge. Na splošno so govorili, da v Št. Janžu že dolgo ni bilo tako lepe igre.

*

Zanimiv pa je dogodek, ki se je dogodil prav v času igre; sredi igre je namreč po vasi ugasnila luč; zmanjkalo je elektrike. Prav tako ni bilo luči v župnišču in deloma tudi v cerkvi. Samo na vodu, na katerega so bile priključene luči za oder, je luč brezhibno svetila. Naslednje jutro pa so delavci KELAG-a našli nedaleč od cerkve na glavnem električnem vodu verigo, ki je povzročila kratek stik. Res, zelo »primeren« prostor za spravljanje verig!

ŠT. JANŽ V ROŽU

† Šlemcovega Francija ni več!

Pomlad spet prišla bo,
al' tebe, Francej, pa na svet' več kna bo,
k' te bodo d'jali v to črno zemljo!

Tako milo, otožno so dne 7. septembra peli zvonovi iz zvonika farne cerkve, ko se je pomikal dolg sprevod žalnih gostov od Šlemcovega doma na pokopališče. Med venci in cvetjem so nesli fantje krsto, v katero so bili položeni zemeljski ostanki **Franca Blüml**, mladeniča v najlepši mladostni dobi, sina in brata vzgledne Šlemcove družine v Št. Janžu.

V njegovem 27. letu starosti ga je doletela strašna usoda smrti. V noči od 4. na 5. septembra se je peljal s svojim motornim kolesom skozi Podsinjo ves. Na nekem nepreglednem ovinku je zaradi previsoke brzine izgubil oblast nad motornim kolesom, treščil je ob cestno ograjo in padel tako nesrečno, da si je prebil glavo, obležal je na mestu mrtev.

Ob tem nesrečnem slučaju je ugasnilo življenje fanta, kateri je bil zaradi svojega veselega značaja, šaljivosti in odkritosrčnosti znan in priljubljen daleč preko mejá domače fare. V kakršni koli družbi se je pojavil Francej, povsod je bilo šale in smeha cel koš.

Če pogledamo natančneje v njegovo življenjsko knjigo, nam je razvidno, da se je rodil kot drugi od petero otrok. Še kot majhen deček je izgubil dobrega družinskega očeta. Pod maternim varstvom je bil vzgojen v dobri krščanski ljubezni, bil je dolga leta ministrant, opravljal je, če je bilo potreba, tudi službo mežnarja ali organista. Pred nekaj leti je obiskoval Kmetijsko šolo v Tinjah. Bilo mu je ponujeno vse: postati dober gospodar, narodnjak in kristjan. Neusmiljena dekla-smrt, pa mu je predrugačila načrt, ni ga več med živimi.

Iz sosednjih fara je bilo videti mnogo prijateljev in znancev njegovih, ki so mu še na zadnji zemeljski poti izkazali zadnjo čast. Devet duhovnikov ga je spremljalo na kraj miru. Preč. prelat g. dr. Blüml, ki so stric njegov, čč. gg. kanonik Aleš Zechner in prošt Trabesinger so vodili pogrebne obrede. Preden je objela zemlja njegovo truplo, so domači gosp. župnik Vošnjak napravili lep nagrobni govor. Kot zastopnik Kmetijske šole v Tinjah se je še Vučman Hanzej iz Št. Jakoba v Rožu ganljivo poslovil od dobrega prijatelja in nekdanjega sošolca. Zbor pevskega društva Št. Janž in cerkveni pevci so mu pod vodstvom Hanzija Gabriel zapeli več žalostink.

Dragi rajni! Solza za solzo se nam je kopičila v očeh, ko je bilo položeno tvoje mlado truplo v tako rani grob. Sveča tvojega življenja, ki še ni bila tako davno prižgana, je ugasnila za vedno. Zašumeli so lesi ob robu tvoje domačije, ne bo te več, da bi jih čistil in trebil. Žalostno so stresali veje in mladike tebi v slovo. Tako naglo in nepričakovano si zapustil nas vse, tvojo ljubo mater, sestre in brata; težko te bodo pogrešali! Iz višave nam pa kapljá nevidna rahla rosica miru in tolažbe v naše bolno srce in nas budi k spoznanju! Da, tam gori, tam gori se bomo videli še kdaj in potem ne bo več ločitve.

Šlemcovi mami, sestram in bratu izrekamo vsi najiskrenejše sožalje.

Dragi Francej, počivaj v miru!

*

Smrt v naši fari ne miruje! Dne 27. julija je v Gospodu zaspala **Marija Bleier**, pd. Černikova mama v Podsinji vesi, v 69. letu starosti. Bolezen jo je mučila že dalj časa.

Njej je sledila po isti poti dne 3. avgusta **Ana Malle**, pd. stara Klemenjakinja v Podsinji vesi, stara 70 let.

Tudi njima želimo srečno večnost.

CIRKOVČE PRI PLIBERKU

(Mlinarjev oče — devetdesetletnik)

Daleč poznani Mlinarjev oče, **Matevž Müller**, so v nedeljo, 20. septembra, na dan pred svojim zavetnikom sv. Matevžem, praznovali v krogu domačih svojo 90-letnico. Pa ne kot bolehen starček, ampak kot čvrst, zdrav in delaven mož. Sicer že malo potožijo nad starostnimi težavami in bolj slabo slišijo, toda to niso najhujše stvari.

Mlinarjev rod že dolgo gospodari v Cirkovčah in uživa spoštovanje daleč naokrog. Matevžev oče je kmalu umrl in je mati skrbela za veliko družino; mati so bili doma pri Najberžu pod Peco. Njegovi sorodniki so še Rženovi na Blatu, Žnidar v Breški vesi, Najberževi, Poltnikova mati, Črnkova na Bistrici, Likebovi v Dobu in Mojcka.

Mlinarjev oče so imeli precej otrok: Lojz, ki sedaj gospodari doma, Jozej je tudi doma, Gustej je v vojski padel, Franc živi v Celovcu, Tevžej je po vojni umrl, in Tone, mladi Šuln v Vogrčah, hčerki pa sta Micka-Šotorica v Čergovičah, in Lenca, ki je doma.

Mlinar so bili vedno priden in napreden kmet in kot tak tudi večletni občinski odbornik občine Blato, kot veren mož in dobrotnik cerkve so bili dolgoletni ključar cerkve Božjega groba in kot zaveden mož so vedno bili naročeni na Mohorjeve knjige in naše časopise.

Mlinarjevemu očetu želimo še mnogo zdravih let, saj jih pri Mlinarju še vedno potrebujejo. Nihče ne zna tako sklepáti kose kot oni in to brez očal. Pa na vnučke pazijo in dobre nasvete delijo in vsi jih imajo radi. Bog Vas živi!

VIDRA VES

(Požar)

V zadnjem »Tedniku« smo brali o dveh **požarih zapovrstjo: v Globasnici in v Nonči vesi.** Toda tretjo noč, v torek 15. sept., je požar izbruhnil v naši vasi in sicer pri **Dirntišu, kjer gospodari Jurij Maček.**

Sreča je bila, da je ogenj nastal že okoli devetih zvečer, ko so bili ljudje še pokonci in gasilci so tudi od prejšnjih večerov bili pripravljeni, da so ogenj v najkrajšem času omejili. Če bi ogenj našel ljudi nepripravljene ali če bi bil tak veter, kot je bil prejšnjo noč v Nonči vesi, bi gotovo vsa vas pogorela. Tako sta zgoreli le dve uti. Iz ene ute so še z veliko težavo rešili dragoceni stroj za žetev in mlatenje in se je pri reševanju gospodar precej opekel (in še slabše, ker niso dobili ponoči **niti enega zdravnika** v Pliberku). Pač pa je zgorela škropilnica sadne zadruge za škropljenje sadja. Škode je okrog 60.000 šilingov.

Trije požari zapovrstjo so prestrašili vse vasi naokrog. Saj je ogenj v naših krajih najhujša nesreča, ki v nekaj urah uniči vse premoženje. Naslednje večere je bilo vse v pričakovanju in so ljudje povsod pazili na ogenj. Požigalca niso mogli dobiti, četudi so ga iskali orožniki in policija. Sumljivega moškega sta srečala po požaru dva Vogrjana, ki sta se z motorjem peljala gasit, toda se je umaknil v les in noč. Sedaj je zaenkrat mir in gremo laže spat.

Naj nas sv. Florijan varuje pred strašnim ognjem!

NONČA VES

(Velik požar)

(Že v zadnji številki smo na kratko poročali o požaru v Nonči vesi. Danes prinašamo še eno poročilo, napisano od domačina-očividca. — Op. uredništva.)

»Strašna noč v Nonči vesi!« — Tako je poročal radio. Res je bila strašna od ponedeljka, 14. septembra, na torek, Okoli pol enajste ure je zbudil vaščane strašen buč kot nekdaj celega roja bombnikov: gorel je 30 m dolgi, s krmo napolnjeni Štavdaharjev stog (kozolec). Ker je vlekel močan vzhodni veter, je bilo kar mimogrede v plamenih ostalo gospodarsko poslopje.

Niti najstarejši ljudje ne pomnijo takega ognja. Kakor snežinke so padale goreče skodle po vsej vasi. Pri tem je pogorela stara Jončeva hiša, zaradi česar je ogenj ogrožal celo spodnjo vas. Oškodovana sta tudi dva soseda, ki sta imela shranjeno krmo v Štavdaharjevem kozolcu in je seveda obema zgorela.

Vaščani so branili in gasili, kakor so pač najbolje mogli in znali, in molili k vaški zaščitnici Mariji, da bi jim bilo prizanešeno. Ko je dospelo v kratkem času 7 požarnih bramb, so si vsaj nekoliko oddahnili.

Prisrčna hvala požarnim brambam za njihovo res vzorno pomoč in delo. Vsak pa, ki je to noč osebno doživel, trdi: »Kakor po čudežu smo bili obvarovani, da ni pogorela vsa vas!« Zato pa hočemo ostati hvaležni tudi Bogu in naši Varuhinji — Mariji!

Zopet pri Lurški Materi

(Popotni vtisi z letošnje naše romarske poti v Lurd.)

Začudeno so gledali sosedje, ko sem korakala v nedeljo, dne 23. avgusta proti večeru skozi vas. »Kam je namenjena njena pot in z njo veliko veselje, ki ji žari z obraza?« so se najbrž izpraševali.

Res nepopisno veselo in srečno sem se počutila in še sama nisem mogla prav verjeti, da je res pred menoj ta dolga pot.

Verjeti predvsem nisem mogla zaradi velike, a zopet majhne vsote denarja, ki sem jo vplačala za pot v Lurd. Kar skrbelo me je in mraz me je spreletaval, ko sem v Celovcu pozvonila, da bi se prvikrat predstavila g. voditelju zaradi prijave. Nestrpno sem čakala, kdaj bo stopil predme in rekel: »Ljuba mlada deklica, ti si še preneumna za tako pot!« A vse to je bilo čisto drugače. Dobila sem take tolažilne besede, da sem izgubila ves strah. Tako — javljena sem bila. To je bil za mene že prvi čudež!

Denar sem kmalu imela in sicer še več, veliko več, kakor sem želela. Bila sem skoraj med bogatimi. Da, predragi, to sem vam napisala, ker vem, da jih je mnogo med vami, kateri mislijo, da na tako dolgo romanje ne smejo misliti. Pa to ni res! Jaz vam svetujem: Odločite se! Drugo bosta Jezus in Marija naprej vodila. Treba ju je samo ljubiti, veliko moliti in čimmanj grešiti.

*

Hitro je minila skrb z denarjem, a dolgo je trajalo, preden je prišel čas odhoda. Vsak dan sem imela polna ušesa govorjenja slabih ljudi. A vse to se me ni prav nič prijelo. Vsak dan sem prosila Marijo in angela varuha za varstvo ter razsvetljenje Sv. Duha, da bi veliko in goreče molila in voljno prenašala vse ovire in težave.

Gotovo smo se vsi globoko zamislili, ko smo v nedeljo, 23. avgusta ob enajsti uri ponoči sedli na svoje prostore v avtobus. Bilo nas je triindvajset. Prejeli smo sv. blagoslov na dolgo pot: Jezus, Marija in angel varuh, vodite nas srečno do cilja, da pridemo zdravi in čili, predvsem pa boljše svetilke nazaj, ki naj bi svetile v temi . . . !

Lepe Marijine in narodne pesmi so nam krajšale čas, posebno pa krasni razgled skozi Tirolsko, Predarlsko, Švico, dolgo Francijo in lepo Italijo. Dobre volje nikjer ni manjkalo. Tudi dobro obložene mize in prijetna prenočišča so nas povsod že pripravljena čakala.

V Lurd — cilj našega romanja — smo prispeli v petek, 28. avgusta ob pol štirih zjutraj. Polni vtisov še iz Arsa, ki smo ga obiskali prejšnji dan, nismo čutili prav nobene utrujenosti, čeprav smo potovali vso noč. Izven mesta smo zlezli iz avtobusa in se podali peš med molitvijo sv. rožnega venca naravnost proti votlini. Marijo smo toplo pozdravili tudi v imenu tistih, ki niso mogli z nami, in se ji z vsem srcem zahvalili za tako veliko milost. Po prvem obisku votline smo odložili prtljago v hotelu, kjer so bila za nas naročena prenočišča. Potem smo šli nazaj v nepopisno lepo lurško baziliko, kjer smo imeli skupno sv. mašo.

Ganljiva in nepozabna je bila popoldne ob pol petih procesija z Najsvetejšim in blagoslavljanje bolnikov z Najsvetejšim. Ista procesija in blagoslovitev bolnikov se ponavlja v Lurdu vsak dan ob tej uri. Vsakemu bi privoščila ta občutek, ki gane vsako najtrše srce k molitvi in topli zahvali, obenem pa k prisrčnemu kesanju. Nič manj ganljiva ni procesija z lučkami in pesmijo na tisoče ljudi vsak dan ob pol devetih zvečer. Po procesiji gre lahko vsak po mili volji še pred votlino, tam moli in prosi Marijo za vse potrebe, ki jih čuti v svojem srcu. Tam seje Marija milosti, mir in moč za gorečo molitev in krepostno krščansko življenje.

Podobne občutke smo imeli naslednje jutro v rožnovenski baziliki. Tam smo se učili premišljevati sv. rožni venec. Vsaka skrivnost je na veliko naslikana v krasnem mozaiku. Upam, da bomo te svete skrivnosti odslej veliko bolj goreče in z veliko večjo ljubeznijo molili.

Lepo je vse, kar vidiš v Lurdu, ni pa mogoče vsega popisati. Zato še enkrat svetujem: če je le mogoče, naj se vsak odloči za romanje v Lurd!

*

Prehitro so minili trije dnevi, ko smo zopet morali zapustiti blaženi kraj. Sedli smo v avtobus in zapeli: »Zdaj, lurški zvonovi, zazvonite meni v žalostno slovo, vroče solze se razlijte zadnjikrat na zemljo to! Srčno kličem: zbogom, Mati, Tebi hočem zvest ostati. Srečno, čudapolni kraj, vse radosti sladki raj!«

Kmalu je bila za nami Francija s svojimi lepimi vinogradi. V Marseju smo obiskali še »Našo Gospo na Straži«, ki mogočno kraljuje nad morjem.

Naprej smo občudovali lepoto Sredozemskega morja ob krasni italijanski obali in jo mahnili preko Nice in Monaka proti Padovi. Tam smo imeli na grobu sv. Antona Padovanskega našo zadnjo skupno sv. mašo. Pokusili smo tudi italijansko narodno jed »paštašuto«. Prav radi z nasmejanimi obrazi smo vrteli dolge makarone. Dišalo nam je pa tudi, saj so naše zaloge v kovčkih že zdavnaj pošle.

Ogledali smo si tudi Benetke. Potem pa naravnost na Koroško preko Vidma po Kanalski dolini proti Trbižu. V Žabnicah pod Sv. Višarjami smo zapravili še zadnje lire in šilinge pri skupni večerji. Višarsko

(Nadaljevanje na 8. strani)

Širimo dober tisk!

Vojaku, ki je šel v vojno brez orožja, bi po pravici dejali, da je nespameten. Tudi mi katoličani smo in moramo biti neprestano v boju, v boju proti načelom materializma in hudobije. V boju moramo biti proti raznovrstnim sovražnikom, ki se zaganjajo v naša verska, moralna, vzgojna in socialna načela. V boju moramo biti proti sovražnikom, ki se zmerom in povsod norčujejo iz svetništva, iz pobožnosti, iz čudežev in iz vseh vrst verskih ustanov. In — kaj je najmočnejše orožje vseh teh sovražnikov Cerkve? Tisk! Tiskana beseda, časnik, revija, letak, knjiga, brošura. Tisk je svetovna velesila. Tega se naši načelni in verski nasprotniki dobro zavedajo, zato pa dajejo prav tisku tako veljavo in pomen. In če je tisk eno izmed glavnih orožij nasprotnikov, mora biti tudi naše orožje. Enako se z enakim uničuje. Zato v boj za katoliški tisk! V boj zoper nekatoliški tisk!

Z neomajnim prizadevanjem moramo predvsem doseči to, da se bo vsak faran zavedal, da kot katoličan ne sme ne podpirati ne brati nekatoliškega tiska, ampak da mora z vsemi sredstvi razširjati, brati in podpirati samo katoliški tisk. Katoliški tisk pa so tisti časopisi, letaki, revije in knjige, ki so pisane po katoliških načelih, ki jih pišejo katoliški možje, tiskajo katoliške tiskarne in ki so predvsem namenjene katoliškim družinam.

Kako naj opravljamo delo za katoliški tisk? Naročnike nekatoliških listov in knjig je treba takoj začeti nagovarjati, naj se odpovedo listom in knjigam, ki niso v skladu z njihovo vero. Kmalu pa jim je treba tudi svetovati, naj nekatoliške liste in knjige zamenjajo s katoliškimi. Gotovo je, da ne bomo dosegli uspeha čez noč. Gotovo je pa tudi, da z vztrajnim delom dosežemo marsikaj. Pri vsem tem delu je treba posebno poudarjati, da današnji čas zahteva tako imenovanih popolnih katoličanov. Katoličan pa ni popoln, dokler podpira tisk, ki katoliški veri in Cerkvi nasprotuje, jo smeši ali celo zasmehuje in sovraži.

Ni pa zadostna samo dobra beseda. Poleg prigovarjanja, naj se naroče na katoliške liste, je treba neodločnežem kar v roke dati nekaj katoliških listov, ki jih je med koroškimi Slovenci mnogo razširjenih. Sprva si jih bodo le površno in na hitro ogledali. Zato je treba ponujanje, a tudi pošiljanje listov, večkrat ponoviti, dokler ne dosežemo zaželenega uspeha.

Prav posebna naloga glede razširjenja katoliškega tiska pa nas čaka zlasti pri tistih hišah, v katerih doslej sploh še niso imeli nobenega lista. Pri takih hišah je treba poudarjati načelo, da mora v vsaki katoliški hiši biti vsaj en katoliški list. Če si ne naroče katoliškega lista, so vsak dan

BODI NA CESTI PREVIDEN!

v nevarnosti, da zaide mednje nasprotni list. Tudi revne hiše poznamo v naši fari. Tem je treba pomagati na ta način, da jim posodimo svoj list ali pa zberemo pri premožnejših zbirko, iz katere bomo potem za revne družine naročili vsaj po en katoliški list. Tako delajo tudi drugi narodi.

Gotovo vam ni treba na dolgo in široko razlagati, kateri listi so med nami katoliški. Na kratko bi si lahko zapomnili, da so to vsi tisti listi in knjige, ki jih priporočajo naši duhovniki.

Skozi usta dihati ni zdravo

V zraku je navadno mnogo prahu in različnih bolezenskih kali. Vse to prihaja neovirano v pljuča, ako dihamo skozi usta. Poleg tega mrzel, pa tudi presuh zrak zelo škoduje pljučam. Vse to preprečimo, ako dihamo skozi nos. — Med nosnimi školjkami se namreč zrak očisti vseh škodljivih primesi, pa tudi dovolj ogreje in ovlaži, da ga pljuča sprejmejo brez okvare. Zato dihaj dosledno skozi nos!

Zakaj imamo obrvi?

Da prestrezajo znoj (pot), ki nam teče s čela in mu branijo dostop v oči, kjer utegne biti prav neprijeten gost. V ta namen so obrvne dlačice tako naravnane, da odvajajo znojne kaplje mimo zunanjega očesnega kota. Obrvi torej nimamo zaradi lepšega, kakor mnogi mislijo.

Za mladino in prosveto

Naše družinske rane

Eden glavnih vzrokov, da je dandanes toliko otrok slabo vzgojenih ali nič vzgojenih in družin nesrečnih, je ta, ker niso starši večinoma nič poučeni o tem, kako je treba otroka pravilno vzgajati. Niso redki starši, ki na to še mislijo ne: Dete rabi predvsem skrbi za telesni razvoj, starši se pa na to nego navadijo in pri tem ostanejo, kakor da je otrok samo iz mesa in kosti. Dostikrat pa tudi taki starši, ki se vzgojnih dolžnosti zavedajo, svojih otrok nič ne poznajo, ker jih nič ne študirajo. Izrejajo jih na slepo srečo, brez ozira na otrokovo naravo, nadarjenost, nagnjenje, razpoloženje. Že po telesu so otroci zelo različnih svojstev, še bolj pa po duševnih zmožnostih: eden ima živahno domišljijo, drugi je bolj umstveno razvit; tretji je po razumu slabejši, je pa srca boljšega; eden je trmoglav in jeklene volje, drugi se pa dá voditi kakor jagnje. Isto je z otrokovimi nagnjenji: enega veseli ta poklic, drugega drugi; enemu je kar prirojeno, da se rad uči, drugi je malomaren in trd od zibeli; eden ljubi samoto, drugi ne more biti brez družbe; kratko: tako različne so otroške narave, da si nista dve čisto enaki. Starši se morajo pa vendar na to ozirati, če hočejo otroka prav voditi: krotiti, za kar je treba modrosti; bodriti, za kar je treba gorečnosti; vsekdar pa vedeti, kaj hočejo doseči. Izrejati brez cilja in reda, se ne pravi vzgajati, ampak prazno slamo mlatiti. V družini, kjer se vzgaja brezmiselno, je prepir vsakdanji gost, uspeha pa ni nobenega. Prej ali slej se otroku pristudita dom in družina, pa si išče prijateljev in učiteljev drugod.

En otrok — problem

Velika nadloga je dandanes za družine tudi neverjetno drzna domišljavost mladine. Kar je veljalo stoletja, to danes nič ne pomeni. Samo, kar je moderno, to je kaj vredno. — Tako vam govore. »Kaj oče, kaj mati! Ti niso na višku časa; kar uče, je smešno, kar ukazujejo, je za med staro šaro.« Tako pa ne govore tisti, ki so svoje nazore že preskusili, ampak mladež, ki je zrasla med vojno brez vajeti, ko ni gospodovala po družinah očetovska veljava in pametna strogost. Jasno je, da taka naduta mladina ne more zanašati v družine složnosti, miru in ljubezni.

Mati — duša družine

Kaj mnogo družin je tudi zato nesrečnih, ker jim je mati preveč odtegnjena. Po mestih in trgih mora mnogokrat tudi mati za zaslužkom: morda v tovarno ali pisarno ali v trgovino. Otroci so pa doma prepuščeni služkinji, kaki starejši osebi ali pa so celo brez nadzorstva. Kako naj zdaj uspeva vzgoja, če ni matere, ki je od nje prvih osem, deset let otrokovih vse odvisno? Mati je duša družine. Kakor spada duša k telesu, da je telo živo, tako spada mati k otrokom in otroci k materi, da je družina živa. Ako se mati odtegne svojevoljno družini, se zgodi, da v nji zamre ljubezen do otrok in celo do bolnih otrok, sama se pa morda vda lahkoživosti. Ako potem otroci nimajo ljubezni do matere in ne spoštovanja do njenih naukov — kako naj je družina srečna?

Preobložena mati

Res je pa tudi, da je mnogo družin zato brez pravega veselja, ker je mati z delom preveč obložena. In to je dandanes žal — mnogokje. Od jutra do pozne noči z delom in skrbmi obtežena mati je kakor tovorna živina; ni čudno, če postane onemogla, čemerna, površna, razdražljiva ali brezčutna in za ljubeznivo vzgajanje nesposobna. Neka mati, ki je pozno stopila v zakon, je rekla: »Žal mi je, da sem se omožila, ker pri svojih letih že ne morem biti tako vesela, kakor zna biti vedno vesela mlada mati s svojim otrokom.«

Siten oče

Enaka nadloga v družini — kakor čemerna mati — je pa tudi oče, ki prihaja v družino pust, siten, osoren. Vzgoja je delo razumne in neutrudne ljubezni. Le ljubezen zamore modro nadzorovati, le ljubezen otroka dvigati iz nevednosti in prirojene slabosti, le ljubezen neutrudno gojiti, kar je v njem dobrega, skrbljivo zatirati, kar je slabega, le ljubezen more prisrčno opominjati in svariti ter brez strasti pretiti in kaznovati. Le ljubezen vname v otroku ljubezen, z njo zaupanje in vljudnost: to dvoje je pa vsa podlaga dobre vzgoje. Pa nele vzgoje, ampak tudi veselja in sreče v družini.

Zaničevanje starih

Naj omenimo tu še eno zadevo, ki zanaša obilo razprtij v družino, pa odtegne tudi božji blagoslov —: mislimo namreč: zaničevanje starih pri hiši. Duh časa je danes pač tak, da velja samo sila in denar nekaj, star človek pa nima ne prvega ne drugega, ampak še sam rabi pomoči in podpore od odraslih, koristi pa ni od njega (po mnenju nehvaležnih odraslih) nobene. Zato postane pač s časom nadležen gost v hiši in še vesel mora biti, če ga domači samo prezirajo. Zgodi se pa večkrat, da ga celo zmerjajo, kolnejo, stradajo, mu očitajo dobrote in mu neprikrito žele smrt. Očitno je, da taka brezobzirnost ne daje božjega blagoslova. Ako pa tako delata celo oče in mati s svojimi starši, ne more biti kmalu pogubnejšega zgleda za otroke. V otroških srcih ostane neizbrisno zapisana sramota in nehvaležnost, če sta pozabila oče in mati vpričo svojega zaroda na svojo otroško dolžnost. Ne pobelijo se še lasje takim staršem, pa že oba skušata: Ti očeta do praga, sin tebe čez prag.

Tudi tiste družine niso prav srečne, kjer je en sam otrok. Takemu otroku po navadi dvojega posebno manjka: resnobne vzgoje in družabne vzgoje. Starši se boje zanj kot za luč svojih oči in mu navadno v vsem ugodijo: kmalu postane otrok gospodar v družini ... Kjer je v družini več otrok, se pa tudi medsebojno vzgajajo: nauče se potrpeti drug z drugim, pomagajo si, svarijo se pred nesrečami in hudobijami, uče se posnemati lepe zglede, bolj hvaležni so staršem, ko vidijo, koliko imajo skrbi in stroškov zdaj s tem, zdaj z onim. In končno, koliko več nedolžnega veselja užijejo otroci, če jih je celo gnezdo skupaj, kot pa posameznik; čeprav ga nosijo na rokah, pa je vendar le pust samotar. Zraste samoljuben, domišljav in postane z leti pravi samosilnik za starše.

Beg z dežele

Omenim še beg z dežele v mesta, ki za družine ni ne olajšanje ne sreča. Že to, če živi človek v zdravem zraku in z naravo, v miru in skromnih razmerah, mu pomaga, da je bolj zadovoljen in čil: vse to pa vpliva tudi na družinsko življenje. Otroci na deželi tudi vidijo svoje starše pri delu in jim z veseljem pomagajo, delo čislajo. V mestu je pa to vse drugače. Človek postane občutljiv, zavisten, sovražen, malenkosten, versko mlačen; hkrati ga pa motijo tisoči mikov in omam, ki nravno nanj slabo vplivajo in ga utegnejo še spriditi. V mestih je malo srečnih družin. Lepih zgledov v javnosti je toliko ko nič, slabih pa na vsak korak dovolj. Če samo to pomislimo, koliko ljudi in družin postane v mestih nezadovoljnih in razvratnih vsled natolcevanj in hujskarij, bomo radi pritrdili staremu Sólonu, ki je imenoval mesta »kotišča človeške bede«.

Avto trga družine

Nihče ne more tajiti, da je tudi mnogo novodobnih iznajdb in razvad, ki hudo rušijo složno družinsko življenje. Avto trga ljudi iz družin, gledališča proslavljajo vsako drugo ljubezen bolj ko družinsko, kino je postal poseben rušilec družinske skupnosti. Neštevilne gostilne, kavarne in razni športi tekmujejo, kdo bo odtujil več ljudi družinam. Skupna večerna molitev ob nedeljah in praznikih izostaja. Le lepa knjiga in dobro časopisje ostane še, kar člane družin drži vsaj nekoliko skupaj.

Mojstrska dela

»Mojstrsko delo« — tako dostikrat pravimo, kadar gre za posebno odlično storitev, lepo sliko, drzen gorski vzpon ali ognjevit govor. Še o mojstrskem delu narave govorimo, če vidimo kakšnega prav lepega človeka ali krasno raščeno drevo. Ali veste, od kod smo pravzaprav dobili to besedo? Prejšnje čase so morali pomočniki, preden so jih priznali za mojstre, oddati poizkusno delo v dokaz, da so se bili res tudi kaj naučili: temu so potlej rekli mojstrsko delo.

Veliko smo zdaj govorili o premagovanju samega sebe. Na žalost ostanejo tukaj ljudje večidel vse svoje življenje le pomočniki in se nikoli ne povzpno do mojstrov. Saj jih je dosti, ki še toliko nimajo moči, da bi postali čeprav samo vajenci. To pride kar samo od sebe, mislijo; in če ne pride, hm, potem pač ne pride. Ne previdijo, kako neskončno važno je za vse poklice in za vse okoliščine človekove, da zavlada nad samim seboj. Prav tako je važno kakor učenje hoje. Kdor se ne zna brzdati, je do pičice podoben človeku, ki ni trden v nogah — ob vse ljudi se zadeva in če ga nazaj pehajo, nikoli ne ve, kje je, ker v ničemer, kar govori in dela, ne more imeti zanesljivega merila.

Ali naj vam mar naštejem nekaj mojstrskih del v premagovanju samega sebe? Že lep čas moraš biti vajenec in pomočnik, da si jim kos, in za to ste vi nemara še preslabotni. Ali vendar vam jih povem. Mirko je prepozno vstal in zelo se mora požuriti, da pride še o pravem času v šolo. Pri vstajanju mu gre pa vse navzkriž. Ko bi rad oblekel srajco, tedaj zapazi, da je narobe obrnjena, z gumbom navznoter, in godrnjaje jo mora spet sleči. Ko obuva čevlje, se mu strga trak. Ko seže po milu, mu spolzi in smukne pod posteljo. Pri zavijanju mape pogreši neko knjigo. Besen divja po sobi, zvrne cvetlični lonec in s silo ga mati primora, da pospravi prst in črepinje. Najrajši bi se razletel. Končno gre. Ko je na stopnicah, mora še enkrat nazaj, zakaj pozabil je na zajtrk. Ves iz sebe in tresoč se od jeze nazadnje zdirja po stopnicah. Ko pa pride na cesto, tedaj se nad njim odpre okno in njegova mati kliče vsa v skrbeh: »Mirko, stopi no nazaj in obuj galoše, preveč je danes mokro na cesti.«

Kaj neki bi zdaj naredila ali rekla večina dečkov? Rajši ne povem. In kar je dobro vzgojenih, bi nemara šli brez vsake besede nazaj po stopnicah — toda z obrazom, čisto okamenelim od tihe togote.

Mirko pa — ne rečem, da je Mirko že zares kdaj živel, ampak nekoč v bodočnosti bo — Mirko izvrši mojstrsko delo, nezaslišano: Sunkoma se požene, hiti gor po stopnicah, vstopi z vedrim obrazom in reče: »Hvala lepa, da si me spomnila,« obuje galoše in zraven brunda lepo pesem: »Prišel je maj, v drevju mlaj,« nato prijazno pozdravi: »Zbogom« in odhiti v šolo: od samega veselja nad svojo zmago seveda skoz kar po največjih lužah.

Drugo mojstrsko delo:

Pavla hoče sesti za svojo mizo k delu. Pa dobi na njej Jurčkov novi zemljevid. Siloma ga porine proč, da s truščem zleti po tleh in obleži tam s precejšnjimi notranjimi poškodbami. Pride Jurček in vidi kaj se je zgodilo. Kaj pa zdaj? Sami dobro veste. Kar obstoji svetovna zgodovina, se to ponavlja, ta se surovo obnaša in drugi mu v podvojeni meri vrača; treska in bobni, grmi in se bliska, piha in sika in, kdor v tem zmaga, misli, da je napravil mojstrsko delo. »Temu sem jih pa pošteno nagodel,« se ponosno odreže. Jurček pa se je te vrste svetovne zgodovine naveličal. Že v šoli mu preseda, čemu bi si jo potem še doma nakopaval? Molče stopi k zemljevidu, ga poboža, si ogleda njegovo stanje, ga položi na svoj prostor in potem reče Pavli: »Oprosti, da sem bil tako nemaren in ga položil na tvojo mizo.« Kaj neki poreče Pavla? Sedela je za mizo, pripravljena na spopad, nabrala si je bila primerno kopico vsakovrstnih besedi in tudi kozarec vode je pripravila. In zdaj se Jurček takele iznebi. Vsa zardi. Čisto nič ne ve odgovoriti. Ampak nekaj novega in dobrega, naj bo že karkoli, bo zdaj tudi ona napravila, prej ali slej, zakaj ena mojstrovina izzove drugo.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Na soncu in v morju

(Tretje počitniško pismo z juga. Piše Alojzij Vauti, selski župnik)

Človek obrača, Bog pa obrne! Kolikokrat se uresničuje ta pregovor! Tudi nam, trem koroškim letoviščarjem v Lovranu, se je!

Namenili smo se, da se v torek, 1. septembra, odpravimo naprej na otok Rab v Barbat. V ponedeljek popoldne pa dobim od prijatelja Ivana z Ljubnega ob Savinji sporočilo, da dospe z dr. Matejem v torek zjutraj zgodaj na Reko; tam naj bi se sešli in določili, kje in kako bomo spet letos skupno letovali. Dobro, se pa peljemo jutri na Reko, kam potem, bomo videli! Tako smo sklenili.

Na mizi je še ležalo pismo, namenjeno domov v Sele. V njem sem poudaril, da se zdravstveno vsestransko dobro počutim. Ne hvali dneva pred večerom, tako tudi ne noči pred jutrom! Ali se mi ni pri večerji prilegla nadevana paprika ali je bil kak drug vzrok — kratkomalo, prišlo je drugače, kakor je bilo napisano v pismu. Ponoči me je prijelo, da sem postal kakor vulkan Vezuv, ki bruha iz sebe lavo na vse strani. Upal sem, da bo zato zjutraj vse bolje, a že ob pristopu k oltarju se me je vnovič lotevala slabost, da sem moral takoj prenehati. Namesto na avtobus sem moral nazaj v posteljo.

Kaj storiti? Tovariša sta se odpravila na Reko, da sporočita prišlecema, kako nam je načrt zaradi mojega obolenja padel v vodo, jaz pa sem po slabi noči malo zadremal.

Zbudilo me je govorjenje. Pred mano stoji zdravnik dr. Matej in prijatelj Ivan mi proži roko: »Lojze, kako je?« Ko sta na Reki zvedela, kako je z menoj, sta takoj prišla v Lovran.

Kdo bi ob taki prijateljski skrbi in zdravniških navodilih še mogel ostati bolan?! Držati dieto, post, večkrat toplega čaja, želodec greti, ostati v postelji — se je glasil zdravnikov predpis. Sestra prednica pa je iz svoje bogate izkušnje zavrela še zdravilnih rož v črnem vinu. Vse to je tako blagodejno učinkovalo, da je bolnik ob enajstih že vstal, opravil mašo in opoldne že pri mizi »papcal«« mlečni zdrob, naslednje jutro pa bil že zdrav, pripravljen na odhod.

Vsi gremo na Silbo! Tako smo sklenili. Matej in Ivan sta se do Zadra želela peljati z avtobusom po krasno zgrajeni cesti ob obali, nas tri Korošce pa je bolj mikalo na morje. Tako smo se ločili, da se ob dveh popoldne v Zadru zopet snidemo. Parnik »Maribor« nas je z mnogimi drugimi potniki sprejel na svoj krov. Imeli smo prijetno vožnjo. Opoldne smo se za 300 din v jedilnici okrepčali z zelo dobrim in obilnim kosilom. Moj želodec je bil povsem zadovoljen in ni uganjal nobene revolucije. V Zadru sta nas tovariša že čakala. Stopili smo na »Mostar«, ki nas je po treh urah pripeljal v Silbo. Stanovanje nam je že prej oskrbela ustrežljiva upokojena učiteljica-Slovenka. Že prvo noč smo sijajno spali.

Silba je otok, ki leži severozapadno od Zadra. Ni velik. Po dolgem bi ga peš prehodil v dobrih treh urah, počez pa na najširšem delu v eni uri. Na njem je le ena naselbina z istim imenom. Ime »Silba« izvira iz latinskega »silva«, kar pomeni gozd. Otok je bil torej v davnih časih zelo gozdnat.

Zanimal sem se za zgodovino otoka in izvedel med drugim tudi naslednje:

Otok se omenja že ob času bizantinskih vladarjev. Sestra cesarja Kolomana je vstopila v samostan v Zadru. Kot doto je cesar samostanu podaril otok Silbo. Samostan je z otoka izvažal les in drva. Zaradi oddaljenosti pa mu je sčasoma postal odročen, zato je otok prodal Benečanom, družini Morosini. Pred 130 leti je ta rodbina obubožala in otok je prišel v last Rogašina iz Lošinja. Temu so Silbanci odrajtovali dajatve v denarju, on pa jih je zahteval v naturalijah. Okoli 15 let so se prerekali sem in tja, končno se je zadeva končala s tem, da so se otočani rešili podložništva z odkupom. Pogodba je bila podpisana, kakor se bere na spominski plošči na občinski hiši, dne 19. marca 1852. Od tega dne praznujejo Silbanci vsako leto dan sv. Jožefa kot praznik in imajo sv. Jožefa tudi v svojem grbu.

Do francoske revolucije so imeli Silbanci neko posebnost. Vsako leto so iz svojih vrst izvolili lastnega kralja, ki je pa vladal le od praznika sv. Štefana do praznika sv. Treh kraljev, torej 12 dni. V tem času je pri službenih opravkih nosil tudi železno krono. To je bil lep primer pristne demokracije.

Na otoku je vladalo blagostanje. Večinoma je bil zasajen z vinogradi. Trta je rodila prvovrstno namizno grozdje, ki je prej zorelo kot drugod. Izvažali so ga raznim kraljem, celo na avstrijski in ruski cesarski dvor. Pa prišla je velika sprememba. Po letu 1890 se je lotila vinogradov trtna bolezen peronospora in se od tam širila po Dalmaciji in Sloveniji. Uničila je vso trto. Vinogradništvo je popolnoma opešalo. Z novo amerikansko trto je bilo treba dolgo preizkušati. Stari ljudje niso več zmogli, mladi pa niso marali z dolgoletnim preizkušanjem izgubljati časa. Začelo se je izseljevanje v Ameriko. Družina za družino

(Nadaljevanje na 8. strani)

Willam Saroyan:

Med reveži

Tisto leto sem bil zaposlen dva meseca v neki špecerijski trgovini. Delal sem od štirih popoldne do polnoči. Toda po osmi uri, ko res že ni bilo dela, sem zapravljal čas s tem, da sem gledal skozi okno, opravljal drobna dela v trgovini ali pa pospravljal. To je bila majhna trgovina v Grow Streetu, v mestni četrti revežev. Ljudje, ki so obiskovali to trgovino, so bili zelo zanimivi in siromašni.

Med tistimi, ki so prihajali v trgovino, so bili samo dva, trije, ki niso kradli, ne vštevši otroke. Večina je bolj kradla kakor pa kupovala. Delali so to le zato, ker so hoteli poskusiti kako sladkarijo, pa niso imeli denarja, da bi si jo kupili. Kadar sem jim obrnil hrbet, so stlačili v žep zavitek žvečilne gume, biskvit ali konservo paradižnika. Vedel sem prav dobro, kaj se je dogajalo, toda nikdar nisem hotel pokazati, da to vem. To so bili cenjeni ljudje, toda siromašni — to je vse.

Nekoč se spominjam, bilo je avgusta, je neka žena hotela spraviti v nedra ananasovo melono. To je bil najžalostnejši prizor, ki sem ga kdaj videl. Bilo je očividno, da je imela še nekaj pod plaščem, in sem menil, da ji je bila tista melona neogibno potrebna. Tisti večer ni ničesar kupila. Imel sem vtis, da je bila brez prebite pare. V trgovini je ostala skoraj celo uro, poizvedovala po cenah raznih stvari in požirala z očmi marelice, breskve in fige. Rekel sem ji, da stanejo fige deset centov in da so zelo dobre. Odgovorila mi je, da so videti dobre, samo — če so tudi po okusu dobre? Rekel sem ji, naj jih pokusi. Nekoliko se je obotavljala, nato pa je iz gajbice vzela zelo debelo figo, jo pazljivo obrnila in jo pojedla v treh zalogajih. In vse to z držo kot velika dama. Če bi bila imela kaj denarja, da bi se bila uredila, vem, da bi bila s svojim lepim obnašanjem delala v trgovini najlepši vtis, toda videti je bilo, da ni nikdar imela denarja. Način, s kakršnim je prišla do fige, da ne bi bil trpel njen ugled, je bil res ganljiv.

Med malim številom tistih, ki so zahajali v trgovino in ki nikdar niso kradli, je bil neki drobni Španec, Kazal po imenu. Vedeti je treba, kdo je kradel in kdo ne. Kazal je bil eden izmed tistih možakarjev z debelo glavo in žalostnega obraza, ki je človeka takoj zbodel v oči in zbudil v njem sum. Držal se je svečano in dostojanstveno. Če človek po postavi ni večji kot otrok enajstih let in ki tehta približno petinštirideset kilogramov, se ne more ravno držati dostojanstveno.

Do Kazala sem imel vedno veliko spoštovanje. Na zunaj je bil res videti, kot da nič ne zna. Prav gotovo že deset let ni prebral nobenega časopisa. O nobeni stvari ni imel niti pojma, pa tudi proti ničemur se ni pritoževal. Kratko in malo, bil je človek, ki se mu je posrečilo, da se je držal pri življenju celih oseminštirideset let. Polagoma sem izvedel, zakaj je tako dostojanstven in zakaj je s svojo usodo zadovoljen.

Bil je oče. Imel je šestnajstletnega sina, ki je bil visok meter in osemdeset centimetrov. Bil je zelo lep mladenič. Pravi Kazalov sin. O tem ni nihče dvomil. Imel je prav tako glavo kot oče. Kazal je bil nanj zelo ponosen. To mu je dajalo moč. Nekega večera je rekel:

»Poznate mojega sina? Izreden fant je, zelo močan in nežen. Samo pomislite, vsak večer, kadar se vrnem iz službe, mi reče: ‚Zlezi mi na hrbet.' Jaz ga ubogam, in tako me nosi na hrbtu po sobi. Potem pa sedeva za mizo in večerjava.«

Ne mislite, da je to ganljiv primer? Tisti majhni oče in tisti veliki sin, ki se sprehaja po sobi z očetom na hrbtu. To je nekaj izrednega, vsaj jaz tako mislim.

Nekega drugega večera mi je Kazal rekel:

»Povedal vam bom, zakaj je moj sin tako izvrsten fant. Mati mu je umrla, ko se je rodil. To je vzrok. Nikdar ni videl matere. Zmerom je bil sam, celo takrat, ko je bil še otrok. Takrat sem prihajal domov na zajtrk, da vidim, kaj počenja. Včasih je jokal. Drugič je molčal in popolnoma sam čakal name. Prenehal je jokati, ko je bil še prav majhen. Ko je dosegel dve leti, mu je bilo že laže; prav tako meni. Morali bi ga videti, kako raste. Kako vam ugaja?«

»Imeniten mladenič je,« sem rekel.

»E, lepo, nekaj vam bom povedal,« je rekel Kazal. »Ne veste? On želi, da prenehem delati. Zdaj hoče on zame delati, pravi, da sem jaz že dovolj delal. Pozna nekega mehanika. V neki mehanični delavnici lahko dobi službo mehanika. Veste, kaj sem mu rekel? Ne, sem mu rekel, šel boš v gimnazijo. On se povsod dobro znajde. Dober fant je, dam ga v šolo, to je najmanj, kar lahko storim. Vesel sem, da delam zanj.«

»Razumem,« sem rekel.

Med tistimi, ki so prihajali v trgovino, dokler sem bil tam zaposlen, je bil Kazal med najuglednejšimi osebami.

Prihajali so tudi drugi: mala rdečelasa deklica — mogla je imeti približno dvanajst let. Imenovala se je Megi. Imela je čudovito moč — kakor je to včasih pri otrocih, ki se ukvarjajo s športom — bila je polna veselja, najiskrenejšega in najlepšega veselja na svetu.

(Konec prihodnjič)

JULES VERNE: 94

Potovanje na Luno*)

Razen tega je Barbicane opazil tudi velike ognjenike brez notranjih stožcev, ki so bili modrikaste barve, podobne odsevom zglajene jeklene plošče. Torej so bile to res prave lunine barve in ne samo posledica nepopolnih leč v daljnogledu ali pa zemeljskega ozračja, kakor trdijo nekateri astronomi.

Za Barbicana ni bilo nobenega dvoma več. Opazoval je skozi prazen prostor, zato je bila optična prevara izključena. Različne barve na luni so postale zanj znanstveno dokazano dejstvo. Ostalo je še vprašanje, če so zeleni barvni odtenki znak tropičnega rastlinstva, ki prospeva v gostem in nizkem ozračju. Na to še ni znal odgovoriti.

V daljavi je precej jasno razločil rdečkasto barvo. Podobno barvo so opazovalci opazili že z zemlje na dnu osamljenega ognjeniškega žrela, znanega z imenom Lichtenberg, ki leži blizu gorovja Hercynija, na robu lunine plošče. Tudi te si ni znal razložiti.

Pa tudi z neko drugo posebnostjo lunine površine ni imel več sreče in je ni mogel pojasniti. Tole je tista posebnost:

Michel Ardan je ravno stal zraven Barbicana in tudi opazoval luno, ko je opazil dolge bele črte, ki so jih direktni sončni žarki ostro osvetljevali. Te zaporedne vrste svetlobnih brazd so bile zelo različne od svetlobnih, kakor na Koperniku. Bile so dolge in potegnjene vzporedno druga z drugo.

Michel je takoj vzkliknil, — tako samozavestno kot po navadi:

— Glej, glej! obdelane njive!

— Obdelane njive? je odgovoril Nicholl in skomizgnil z rameni.

— Ali pa vsaj zorane, je odvrnil Michel. Ampak kakšni orači so ti Seleniti in kakšne orjaške vole morajo vpregati v plug, da izorjejo take brazde!

— Saj to niso brazde, je rekel Barbicane, ampak žlebovi.

— Pa naj bodo žlebovi, je pohlevno odgovoril Michel. Ampak kaj pa pomeni v učenjaškem jeziku beseda žleb?

Barbicane je takoj povedal tovarišu vse, kar je vedel o luninih žlebovih. Vedel je, da so jih opazili na vseh negoratih delih lunine plošče; da so ti žlebovi, ki so največkrat osamljeni; dolgi 16 do 200 kilometrov, široki pa od 1000 do 1500 metrov in da so njihovi robovi natančno vzporedni. Kaj več pa ni vedel — niti kako so nastali niti kaj pomenijo.

Barbicane je te žlebove skrajno pazljivo ogledoval skozi daljnogled. Opazil je, da so njihovi robovi pravzaprav silno strmi bregovi. Podobni so bili dolgim vzporednim okopom in samo trohico domišljije je bilo treba, pa bi jih lahko imel za dolge vrste utrdb, ki so jih zgradili lunini inženirji.

Nekateri žlebovi so bili popolnoma ravni in ko ob vrvici potegnjeni. Drugi zopet so bili lahno zakrivljeni, robovi pa so ostali vzporedni. Eni so se križali, drugi so prečkali ognjeniška žrela. Ponekod so preorali neznanske obročaste kotanje, kakor n. pr. Pozidonija in Petaviusa, drugod pa so preprezali morja, kakor n. pr. »Morje vedrine«.

Te čudne zaseke so dale domišljiji zemeljskih astronomov že precej opravka. Pri prvih opazovanjih lune tež žlebov niso odkrili. Podoba je, da jih Hevelius, Cassini, La Hire in Herschell niso poznali. Leta 1789 je Schroeter prvič opozoril učenjake nanje. Nato so prišli drugi, ki so jih tudi preučevali: Pastorff, Graithuysen, Beer in Moedler. Do danes da so jih našteli sedemdeset. Ampak drugega uspeha ni bilo, kakor da so jih pošteli; nihče ne ve, kaj je pravzaprav s temi žlebovi. Utrdbe čisto gotovo niso; ravno tako ne izsušene struge rek; kajti voda, ki je na površju lune tako lahka, ne bi izprala takih prekopov, razen tega pa prečkajo ti žlebovi dostikrat tudi vulkanska žrela v veliki višini.

Priznati pa moram, da se je Michelu Ardanu vendarle utrnil en domislek in čeprav se tega ni zavedal, se je pridružil mnenju Juliusa Schmidta.

— Zakaj pa ne bi bilo mogoče, je dejal, da tiči za to nerazložljivo zunanjostjo čisto navaden rastlinski pojav?

— Kako misliš to? je vprašal Barbicane.

— Ne razburjaj se, spoštovani predsednik, je odgovoril Michel. Kdo ve, če niso te nasipom podobne temne črte samo vrste ravno zasajenih dreves?

— Ali si tako želiš rastlinstva? je rekel Barbicane.

— Želim, se je odrezal Michel Ardan, razložiti to, česar učenjaki ne znate pojasniti! Moja domneva bi imela vsaj to prednost, da bi lahko pojasnila, zakaj ti žlebovi v rednih razdobjih izginjajo oziroma je videti, da izginjajo.

— In zakaj pa?

— Zato, ker postanejo ta drevesa nevidna, kadar izgube listje, kadar pa ozelene, se spet pokažejo.

— Tvoje pojasnilo je bistroumno, dragi tovariš, je odgovoril Barbicane, drži pa le ne.

— Zakaj ne?

— Zato, ker na luni ni tako rekoč nobene spremembe letnih časov, in so torej rastlinski pojavi, o katerih govoriš, na luni nemogoči.

(Dalje prihodnjič)

Na soncu in v morju

(Nadaljevanje s 7. strani)

je odhajala, hiše so ostale brez prebivalcev, propadale so in se rušile. Ko hodiš po selu, vidiš še zdaj med hišami s prebivalci mnogo bivših domov v razvalinah. Tako se je prebivalstvo vasi od okoli 2500 znižalo na okoli 300. Moški so v službi kot mornarji in na delu drugod, da je Silba na videz le domovina žensk.

Med kamnitimi ogradami, kjer je nekoč zorelo sladko grozdje, raste zdaj med kamenjem dišeča trava. Razvila se je ovčereja. Ovce se pasejo vse leto na prostem v šumah grmičevja. Od decembra do marca jagnjetijo. Meso mladih jagnjet je prava delikatesa. Od marca do konca maja ovce molzejo in izdelujejo sir, ki je zelo okusen in redilen in zato na dobrem glasu. Volno predelujejo v zadružni predilnici. Z ribolovom se Silbanci ne pečajo. Tudi zelenjadnih vrtov ni dosti obdelanih, precej zemlje je neizrabljene.

Da je bilo nekoč prebivalstvo Silbe bogato, verno in mnogoštevilnejše, dokazujejo tudi cerkve in kapele. Teh je kar šest. Zelo mogočna je župna cerkev, za ta kraj res veličastna stavba v baročnem slogu. Meril sem njeno notranjščino. Dolga je mojih 49 korakov, široka 17 in je zelo visoka. Ima 7 marmornatih oltarjev. Na desni steni blizu glavnega vhoda visi na steni stara Marijina slika; naslikal jo je slikar iz Tizianove šole.

Ko sem si cerkev ogledoval, se mi je porodila tiha želja: O da bi ljubi Bog zapovedal angelom, naj to cerkev pobašejo in prenesejo v Sele in potem selsko prinesejo semkaj. Za Silbo bi naša popolnoma zadostovala, mi pa bi imeli prostorno cerkev, kot si jo želimo, brez truda in stroškov. Pa želja bo ostala želja, ne bo se uresničila! Bog zahteva žrtev! Ne bodo nam angelci postavili cerkve, sami si jo moramo zgraditi s trudom in darežljivostjo, potem bomo imeli z njo tem večje veselje in v večnosti prejeli tem bogatejše plačilo!

Posebnost župne cerkve je, da stolp ne stoji ob njej, marveč posebej 50 korakov od nje oddaljen. Stolp je namreč še ostal ohranjen od prvotne cerkve; ta je stala na mestu, kjer stoji v malem parku križ v spomin nanjo. Tudi v Benetkah stoji stolp sv. Marka ločen od cerkve. Zato pravi šaljiva popevka:

Silba e Venezia
pocca differenzia!
(Med Silbo in Benetkami
je majhna razlika.)

Cerkev karmelske Matere božje, kjer je bilo prvotno pokopališče, je lepo popravljena. Spominska plošča na zidu nam pojasni, da je vse stroške za obnovo kril rojak Silbanec v Ameriki. Svojo ljubezen do rodnega sela je torej pokazal na prav koristen način.

Še en izreden stolp se dviga v višini 18 do 20 metrov nad hiše. To je masiven, šesterokoten razgledni stolp, okoli katerega se navzgor vijejo kamnite stopnice do vrha. Silbanec Marinič si je pred davnimi leti med svetom pridobil veliko bogastva. Doma se je poročil s hčerko svoje nekdanje izvoljenke. Veliko je bil zdoma po raznih poslih in se je bal za svojo mlado ženo. Dal je sezidati krasen dvorec. Tam je žena živela udobno in v izobilju, a bila je zavarovana in zastražena, in dvorca ni smela zapustiti. Pač pa je mogla hoditi na razgledni stolp in se od toda razgledovati po otoku in širnem morju. Ostanek dvorca je sedanje poštno poslopje, stolp pa še stoji in spominja na ženo, ujetnico v lastnem domu. Morda še kdaj vse to obširneje popišem.

Kot vodo rabijo Silbanci deževnico. Nekateri imajo svoje lastne vodnjake-zbiralce, nekaj pa je javnih, n. pr. ob župni cerkvi in ob poti na pokopališče. Ta zadnji ima zbiralno ploskev v izmeri 50×28 korakov, ki ujema dež, da se odteka v vodnjak. Voda je očiščena, a mehka in nima takega okusa kot naše vode izpod planin.

Na pokopališču stoji prostorna cerkev sv. Marka. Kraj zadnjega počitka Silbancev je lepo urejen. Obstoji iz samih grobnic. Očividno je prst zelo plitva in pod njo sama skala. Več znamenitih Silbancev počiva tu, med njimi Filip Fran Nakič, škof splitski in makarski, ki je umrl l. 1910. Ob vhodu pokopališča je grobnica prvaka hrvatske misli v Silbi Šime Matija Lovrovića. Napis pove, da je bil ta hrvatski rodoljub 10. jan. 1883 na podel, zavraten način ustreljen v svoji hiši.

Težko se nam je bilo v začetku orientirati po vasi. Vse polno potov vodi med kamnitimi ograjami, ki obdajajo ruševine in precej enake hiše. Parkrat smo se zgubili med njimi. Najbolje nam je služil cerkveni stolp, da smo se po njem razgledali v tem malem labirintu. Po trikrat na dan smo premerili vaške ulice, ker smo stanovali precej daleč od hotela Mauro, kjer smo bili na hrani. Apaški gospod Pepi je trpel s svojimi kurjimi očesi. Usmilil se ga je g. dr. Matej in mu nadlogo na podplatih z ostrganjem in mazili v precejšnji meri zmanjšal. A glej, káko smolo je imel potem Matej sam! Le malo je bil enkrat v vodi, pa še takrat je na obrežju stopil na morskega ježa. Bodice so se mu zadrle v peto. Le počasi in s težavo je mogel odlomljene bodice izvleči, vendar je strokovnjaško vse razkužil in preprečil gnojenje pete.

Silba je na dobrem glasu zaradi milega podnebja.

»Silba zlatom siva (= sije),
jer u njej se raj uživa.«

Tako se glasi hvalnica o njej: No, nas pa ni obsevala z zlatimi žarki, pač pa so nam sonce večidel zakrivali gosti oblaki, veter nas je opihal in še dežek včasih malo poškropil. Samo dvakrat sem se malo sončil in le enkrat kopal, ker sem se bal povečati revmatizem. Zato bi na čelo današnjemu pismu ne smel dati naslov »Na soncu in v morju«, marveč bolj resnično: »V burji in viharju«. Spraševali smo izkušene domačine, če bo vreme kmalu boljše. Letos je vreme itak povsod narobe. Stara vremenska pravila, kot n. pr. »Rosa di sera — bel tempo si spera« (= Večerna zarja daje upanje na lepo vreme) ali: Morgenrot — Abendkot (= Jutranja zarja se zvečer v blato pretvarja) — so razveljavljena. Neugodno vreme sili letoviščarje na odhod. Nas pa še ena druga okolnost — vina je zmanjkalo!

V duhu vidim, kako neverno majete z glavo. Vina zmanjkalo — v vinorodni Dalmaciji — to ni mogoče! Da se prav razumemo: v hotelu ga ni zmanjkalo, opoldne in zvečer si ga moremo privoščiti svojo mero, pa še prav dobrega dalmatinca po 180 din liter. Pač pa je zmanjkalo — mašnega vina. V nedeljo 6. sept. nam je povedal don Miro, upokojen domačin, ki po smrti silbanskega župnika tu opravlja bogoslužje, da ni več vina. Kar ga je v steklenici, je zadnje. Zato ne moremo več vsi maševati! Redovna sestra, ki oskrbuje cerkev, pa nas je v naši zadregi potolažila. Zatogovila nam je, da bo od župnika v Olibu, ki je soupravitelj Silbe, oskrbela potrebno mašno vino. In res je dan navrh že stalo v zakristiji par steklenic mašnega vina. Vendar smo se Korošci odločili, da rečemo Silbi: Zbogom! Vleklo nas je nazaj v Lovran. Tam se tudi ob slabem vremenu najde zaposlitev. Iz Sel pa so napovedani moji lanski dobrovoljni tovariši. Pa tudi več prilike za izlete v okolico je kakor tukaj na malem otoku, kjer smo utrujeni kakor nekdaj Robinzon. Hajdi torej nazaj v Lovran!

Morda bo od tam sledilo še četrto počitniško pismo. Lepo pozdravljeni vsi, ki berete to moje kramljanje!

(Dalje prihodnjič)

Zopet pri Lurški Materi

(Nadaljevanje s 5. strani)

Marijo smo pozdravili z mogočno pesmijo.

Brez težav smo se peljali čez mejo k Mariji na Zilji pri Beljaku. Tam smo izgubili našega požrtvovalnega in veselega voditelja preč. g. dr. Šegula, katerim se vsi romarji še enkrat prav lepo zahvaljujemo za vse dobrote in skrbi, ki so jih imeli z nami. Prišli so med nas zopet preč. g. p. Jakob in nam z velikim veseljem podelili sv. blagoslov. Tudi njim naj Bog povrne vse žrtve in veliko delo, s katerim so do pičice vse poskrbeli za naše romarsko potovanje.

Malo trudni in zaspani smo se ob polštirih zjutraj v četrtek, dne 3. septembra pripeljali na celovški kolodvor. Nekateri so nas že med potjo od meje do Celovca zapustili, drugi pa smo se pozneje razšli vsak na svoj vlak ali avtobus.

Sedaj smo vsi srečni zopet na svojih domovih. Bogu hvala in Mariji! Z veseljem pripovedujemo doma svoje doživljaje s te dolge in nepozabne poti.

Vse romarje še enkrat prav lepo pozdravlja romarka.

TAJFUN V VZHODNI AZIJI

Hudi viharji so obiskali vzhodnoazijsko obrežje. Posledica viharjev so bile poplave, ki so tudi zahtevale številne žrtve. Čez tri sto ribiških ladij se je potopilo, ne da

Ali ste že plačali naročnino?

bi posadke mogli rešiti. Najbolj prizadeti sta bili Južna Koreja in Severna Japonska, pa tudi v Bombayu v Indiji je bilo mnogo žrtev. Po poročilih je bilo okrog 650 smrtnih žrtev, več kot 25 tisoč ljudi pa je izgubilo streho.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 27. 9.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 28. 9.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Vedno veseli in neugnani. 17.55 Za ženo in družino. — TOREK, 29. 9.: 14.00 Poročila, objave. — Rdeče, rumeno, zeleno. — SREDA, 30. 9.: 14.00 Poročila, objave. — 5 minut za čebelarje. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 11. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Melodije iz operete Ptičar. — PETEK, 2. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Nekoč in danes. — SOBOTA, 3. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 4. 10.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Oglašuj v našem listu!

K. Sekerka
KLAGENFURT, 10.-Oktoberstraße
(neben Kino Prechtl)

Štedilnike, peči kmetijske potrebščine
ugodno in na obroke pri
Hans Wernig
Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

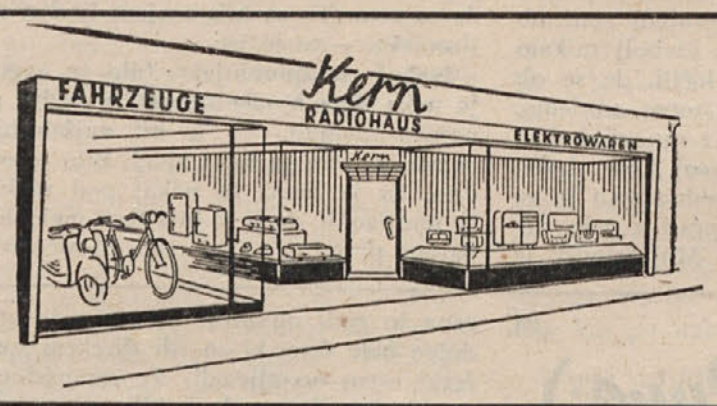

Radio aparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI
Radiohaus
KERN
Klagenfurt, Burggasse
Ugodna plačila na obroke

MÖBELHAUS
STADLER
KLAGENFURT
Theatergasse 4
Das Haus der guten Möbel
4 Vorteile:
1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto
GRÖSSTE AUSWAHL IN:
Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen
SW-MÖBEL - VERKAUFSSTELLE
Beratung durch eigenen Architekten!

Največja izbira blaga!
Zelo znižane cene!
Letno blago in perilo!
L. Maurer
KLAGENFURT, ALTER PLATZ 35

„VRELEC SREČE" MIHALOVITS,
Dunaj, Wipplingerstrasse 21 „An der Hohen Brücke", neprestano izplačuje dobitke razredne LOTERIJE. Niti en dan ni brez izplačevanja, kot kaže statistika. — Igralni načrt je sedaj zopet izboljšan: vsi dobitki so bili izredno povišani. Tudi Vi torej ne zamudite ugodne prilike in naročite čimprej srečko. Na ta način boste tudi Vi postali srečen dobitnik. Zato se poslužite današnje priloge!

VSI NA VESELICO („žegnanje")
v SELE v nedeljo in ponedeljek, 4. in 5. oktobra 1959 v gostilno
Masche (A. Lexe).
Za prijetno zabavo bo skrbel znani glasbeni kvintet »Veseli planšarji« iz Ljubljane.
Za jedačo in pijačo dobro preskrbljeno!

PFAFF Reparaturdienst
ŠIVALNI IN PLETILNI STROJI
Grundner
KLAGENFURT, WIENER GASSE 10
POLEG MESTNE CERKVE

Unerreicht im Preis!
Vom Erzeuger zum Verbraucher!
FREMDENZIMMER-AUSSTELLUNG
zahlreiche Modelle, modern, formschön
ab S 1480.-
Kostenlose Beratung und Zustellung — bequeme Teilzahlung
VÖLKER-MÖBEL
KLAGENFURT,
Villacher Ring 47 ● Telephon 57-25

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik—Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 5 šil., za inozemstvo 5 dolarjev letno. Odpoved en mesec naprej. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.